

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Evropská unie a Severoamerická zóna volného obchodu

The European Union and the North American Free Trade Agreement

Student: Aneta Serafinová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.

Ostrava 2011

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Aneta Serafinová**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6210R004 Eurospráva**
Téma: **Evropská unie a Severoamerická dohoda o volném obchodu**
The European Union and the North American Free Trade Agreement

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Vnější vztahy Evropské Unie
 3. Severoamerická dohoda o volného obchodu (NAFTA)
 4. Vzájemné vztahy EU a NAFTA
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

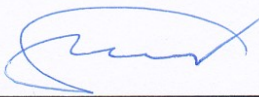
JÁČ, I. *Hospodářská geografie Severoamerické zóny volného obchodu*. 8. doplněné vyd. Liberec: Technická univerzita, 2009. 85 s. ISBN 978-80-7372-507-5.
ROZEHNALOVÁ, N.; TÝČ V. *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 207 s. ISBN 978-80-210-4073-1.
WAISOVÁ Š. a kol. *Regionální integrační procesy*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 507 s. ISBN 978-80-7380-232-5.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

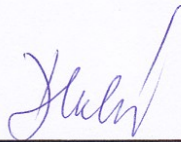
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.**

Datum zadání: 26.11.2010

Datum odevzdání: 11.05.2011

doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že bakalářskou práci včetně příloh na téma „Evropská unie a Severoamerická zóna volného obchodu“ jsem vypracovala samostatně s použitím zdrojů, které uvádím v přiloženém seznamu.

V Ostravě dne 11. května 2011

.....
Aneta Serafinová

Děkuji Ing. Radomíru Kaňovi, Ph.D., za cenné připomínky a konzultace během vedení práce.

Obsah:

OBSAH:	6
1 ÚVOD	8
2 VNĚJŠÍ VZTAHY EVROPSKÉ UNIE	10
2.1 EVROPSKÁ UNIE A SVĚTOVÁ OBCHODNÍ ORGANIZACE	12
2.2 EVROPSKÁ UNIE A EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ PROSTOR	12
2.2.1 ESVO – EVROPSKÉ SDRUŽENÍ VOLNÉHO OBCHODU	13
2.2.2 EHP – EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ PROSTOR	13
2.3 VZTAHY EVROPSKÉ UNIE A ŠVÝCARSKA	14
2.3.1 OBCHOD SE ŠVÝCARSKEM	15
2.4 VZTAHY EVROPSKÉ UNIE A RUSKA	16
2.4.1 OBCHOD S RUSKEM	16
2.4.2 SUMMITY EU – RUSKO	18
2.5 VZTAHY EVROPSKÉ UNIE A ČÍNY	19
2.5.1 OBCHOD S ČÍNOU	19
2.5.2 SUMMITY EU – ČÍNA	20
2.6 VZTAHY EVROPSKÉ UNIE A JAPONSKA	21
2.6.1 OBCHOD S JAPONSKEM	22
2.6.2 SUMMITY EU – JAPONSKO	23
2.7 VZTAHY EVROPSKÉ UNIE A INDIE	24
2.7.1 OBCHOD S INDÍÍ	24
2.7.2 SUMMITY EU – INDIE	25
2.8 VZTAHY EVROPSKÉ UNIE SE STÁTY AKP	26
2.8.1 OBCHOD SE ZEMĚMI AKP	27
3 NAFTA	29
3.1 HISTORIE SEVEROAMERICKÉ ZÓNY VOLNÉHO OBCHODU, OBSAH NAFTA A DODATKY K SEVEROAMERICKÉ DOHODĚ – NAAEC, NAALC	30
3.1.1 HISTORIE NAFTA	30
3.1.2 OBSAH NAFTA	32
3.1.3 DODATKY SEVEROAMERICKÉ DOHODY – NAAEC, NAALC	33
3.2 ŘEŠENÍ SPORŮ PODLE NAFTA	35
3.3 INSTITUCE NAFTA	36
3.3.1 SEKRETARIÁT NAFTA	36
3.3.2 KOMISE NAFTA	36

3.3.3	NAFTA KOORDINÁTOŘI A PRACOVNÍ SKUPINY A VÝBORY	37
3.4	PŘÍSTUPY USA, KANADY A MEXIKA K ZÓNĚ VOLNÉHO OBCHODU	37
3.4.1	USA	37
3.4.2	KANADA	38
3.4.3	MEXIKO	39
3.5	ZAHRANIČNÍ OBCHOD USA, KANADY A MEXIKA	40
3.5.1	USA	40
3.5.2	KANADA	41
3.5.3	MEXIKO	42
4	<u>VZÁJEMNÉ VZTAHY EU A NAFTA</u>	<u>44</u>
4.1	VZTAHY EVROPSKÉ UNIE A USA	45
4.1.1	OBCHOD EU – USA	47
4.1.2	SUMMIT EU – USA	48
4.2	VZTAHY EVROPSKÉ UNIE A KANADY	49
4.2.1	OBCHOD EU - KANADA	49
4.2.2	SUMMIT EU – KANADA	51
4.3	VZTAHY EVROPSKÉ UNIE A MEXIKA	52
4.3.1	OBCHOD EU - MEXIKO	52
4.3.2	SUMMIT EU – MEXIKO	54
5	<u>ZÁVĚR</u>	<u>55</u>
	<u>SEZNAM TABULEK</u>	<u>57</u>
	<u>SEZNAM GRAFŮ</u>	<u>57</u>
	<u>SEZNAM ZDROJŮ</u>	<u>58</u>
	<u>SEZNAM ZKRATEK:</u>	<u>68</u>
	<u>PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE</u>	<u>69</u>
	<u>SEZNAM PŘÍLOH:</u>	<u>70</u>

1 Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Evropská unie a Severoamerická zóna volného obchodu.

Už od svého vzniku Evropské hospodářské společenství (v současné době Evropská unie) rozvíjelo své vztahy se zbytkem světa, především v oblasti obchodu, vzájemné spolupráce a rozvojové pomoci. Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla zabývat vnějšími vztahy Evropské unie se zaměřením na obchodní politiku z důvodu, že EU disponuje nejvýznamnější obchodní silou ve světě a vytváří ¼ světového bohatství.

Severoamerická zóna volného obchodu je první dohodou mezi dvěmi vyspělými zeměmi a rozvíjející se zemí. I přes důležitou roli, kterou zastává ve světové ekonomice, existuje málo dostupných českých zdrojů o této integraci a z tohoto důvodu budu čerpat především z cizojazyčných zdrojů.

Cílem mé bakalářské práce je charakterizovat vnější vztahy Evropské unie, specifikovat Severoamerickou zónu volného obchodu a analyzovat obchodní vztahy mezi Evropskou unií a NAFTA.

Má bakalářská práce obsahuje kromě úvodu a závěru tři hlavní kapitoly. V první kapitole se budu zabývat vnějšími vztahy Evropské unie a zaměřím se na spolupráci EU s nečlenskými státy, jako je Švýcarsko, Rusko, ale také s asijskými státy jako je Čína, Japonsko, Indie, nebo státy Afriky, Karibiku a Pacifiku. V této oblasti budu charakterizovat jejich vzájemný obchod a probíhající summity za poslední období - tedy roky 2009 a 2010.

Ve druhé kapitole vymezím Severoamerickou zónu volného obchodu – NAFTA. Začnu historií NAFTA, od vzniku dohody, přes její obsah až k dodatkům zakládající smlouvy. Dále se budu zabývat řešením sporů podle NAFTA a také jejími institucemi. Poté přejdu k jednotlivým členům – Spojeným státům, Kanadě a Mexiku a zjistím jejich přístup ke vzájemné integraci. A v závěru této kapitoly budu charakterizovat zahraniční obchod všech členských zemí, nejen v rámci NAFTA, ale i s nečlenskými státy.

Třetí kapitola bude pojednávat o vztahu Evropské unie a NAFTA, který je založen především na bilaterálních smlouvách mezi EU a Spojenými státy, Kanadou a Mexikem. Zaměřím se především na vzájemnou obchodní výměnu. Obdobně jako

u první kapitoly budu charakterizovat základní problematiku řešenou na summitech Evropské unie a jednotlivých členských zemí NAFTA.

2 Vnější vztahy Evropské unie¹

Evropská unie patří mezi nejdůležitější aktéry ve světové ekonomice a to nejen díky své finanční, obchodní a hospodářské kapacitě. Současně je nejrozsáhlejším obchodním celkem na světě, který má jednu z nejdůležitějších měn – euro a žije zde necelé půl miliardy obyvatel.

Vznik EU je datován do 50. let minulého století a ihned po vzniku začala podporovat rozvoj vnějších vztahů a to především díky společným politikám v oblasti rozvojové pomoci, obchodu a dohod o spolupráci nejen se zeměmi, ale i regionálními seskupeními. Postup při uzavírání dohod mezi EU a dalšími zeměmi je dán článkem 300 Smlouvy ES², existují ale drobné rozdíly. Postupuje se následně: Komise postoupí doporučení Radě, ta reaguje zplnomocněním Komise k vyjednávání a zároveň ustanoví zvláštní výbor, kterému poskytne směrnice. Celý tento proces končí ratifikací Rady, kdy pro schválení byla kvalifikovaná většina tedy 3/5 většina.

Evropskou unii značně ovlivňují vnější vztahy, které zasahují do řady pravomocí EU, z tohoto důvodu se vnějšími vztahy zabývá jak Rada EU, tak Evropský parlament i Evropské komise. Existují také generální ředitelství (DG – Directoriat General), které vede generální ředitel podřízený příslušnému komisaři, který má odpovědnost za práci daného DG. [7]

➤ Generální ředitelství pro rozšíření

Jak již vyplývá z názvu, hlavním úkolem tohoto ředitelství je příprava na rozšíření Evropské Unie o uchazeče. Toto ředitelství se následně člení na 5 sekcí: první se zabývá politikou rozšíření a komunikace, druhé má na starosti Chorvatsko, bývalou Jugoslávskou republiku, Makedonii a Turecko, pod třetí sekci spadá Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Srbsko a Kosovo, čtvrtá se zabývá finančními nástroji a regionálními programy a pátá sekce má na starosti provoz Generálního ředitelství. [13]

¹ Do vnějších vztahů Evropské unie řadíme společnou obchodní politiku, rozvojovou politiku, společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a evropskou politiku sousedství.

² Smlouva o založení Evropského společenství

➤ Generální ředitelství vnějších vztahů

Toto ředitelství má na starosti vnější vztahy Komise s jinými mezinárodními organizacemi např.: OBSE, OSN a další. Komise musí být zúčastněná na společné zahraniční a bezpečnostní politice a generální ředitelství za tuto účast odpovídá. Současně se zabývá dvoustrannými vztahy mezi EU a nečlenskými zeměmi např.: s Islandem, Norskem, Švýcarskem nebo s dalšími uskupeními či státy Střední Asie, Severní a Latinské Ameriky, Pacifiku atd..

➤ Generální ředitelství pro obchod

Hlavní činností toho ředitelství je úsilí o vytvoření prosperity, solidarity a bezpečnosti nejen v Evropě ale i ve světě. Snaží se pomoci Komisi vytvořit vhodné podnikatelské prostředí. Jak vyplývá z názvu věnuje se obchodu, duševnímu vlastnictví, investicím. Ve středu zájmu je také udržitelný rozvoj, rozvojová politika. [13]

➤ Oddělení pro humanitární pomoc

Co se týče humanitární pomoci, patří Evropská unie mezi nejdůležitější aktéry na světě. Evropská komise má pro humanitární pomoc speciální oddělení tzv. ECHO, které sídlí v Bruselu, ale filiálky má po celém světě. Hlavním úkolem ECHO je pomáhat při přírodních katastrofách, válečných konfliktech a to ve formě dovážení zboží, služeb bez diskriminačních prvků, jedná se o potraviny, pitnou vodu, oblečení, léky, pohonné hmoty a další.

➤ Úřad pro spolupráci a pomoc EuropeAid

Tento úřad má ve své správě program zahraniční pomoci a zároveň je odpovědný za rozvojovou pomoc ve světě. Nepracuje samostatně ale ve spolupráci s občanskými společnostmi, mezinárodními organizacemi a s vládami členských států. Nejdůležitější je, aby se pomoc dostala ve správný čas, k potřebným lidem a ve správném objemu. [13]

Obchodní politika tvoří elementární část vnějších vztahů Evropské unie (dále rozvojová politika, společná zahraniční a bezpečnostní politika a evropská politika sousedství), která je společně se Spojenými státy americkými největším exportérem a importérem. Veškerá spolupráce je upravena a v souladu s podepsanými

smlouvami. Mezi nejdůležitější obchodní organizace řadíme GATT/WTO, Evropská unie je jejím členem.

2.1 Evropská unie a Světová obchodní organizace

Světová obchodní organizace je organizací, která stanovila základní pravidla mezinárodního obchodu a zároveň také předpoklady pro řešení konfliktů mezi členskými státy. Vznikla roku 1995 a je nástupkyní Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT). Tato organizace je založena na základě principu jediného závazku, který je definován tím, že členské země jsou povinny akceptovat všechny závazky dle Dohody o zřízení WTO a také všechny multilaterální obchodní smlouvy. [2]

Všeobecná dohoda o clech

Již zmíněná Všeobecná dohoda o clech a obchodu je základním podkladem Světové obchodní organizace, která vznikla v roce 1947 a byla výsledkem tzv. Ženevského kola. Toto kolo mělo za následek podepsání 123 dohod, pokrývajících polovinu světového obchodu, mezi 23 členskými státy. Součástí GATT je tzv. doložka nejvyšších výhod, to znamená, že nesmí nastat nerovný přístup v obchodu s členskými státy. Osmé kolo je Uruguayské kolo z let 1986 – 1994. Smlouva GATT bylo doplněna novými smluvními úpravami, které se týkaly zemědělských produktů a textilu a dále byly upraveny např.: sanitární opatření, technické překážky obchodu, určování původy, investiční opatření a další. [11]

Všeobecná dohoda o obchodu se službami

Tato dohoda byla podepsána v roce 1994 a jedná se o mnohostrannou dohodu, která byla projednána v rámci Uruguayského kola. Zároveň se jedná o první dohodu svého druhu se základními principy, které spočívají v: transparentnosti, zacházení dle nejvyšších výhod a zpřístupnění trhu. [18]

2.2 Evropská unie a Evropský hospodářský prostor

Nejtěsnější vazby má Evropská unie s členy evropského hospodářského prostoru, který vznikl začleněním Evropského sdružení volného obchodu - Norsko,

Island, Lichtenštejnsko (kromě Švýcarska) do vnitřního trhu Evropského společenství. [16]

2.2.1 ESVO – Evropské sdružení volného obchodu

Jedná se o mezinárodní hospodářskou organizaci, která vznikla v červenci 1960 jako protipól EHS. ESVO řadíme k mezivládním organizacím, členem byly vyspělé západoevropské státy, které nebyly součástí EHS. ESVO bylo založeno s cílem odstranit cla a kvantitativní omezení vývozu a dovozu. Postupem času začali jednotliví členové vstupovat do EHS až zůstaly pouze čtyři členské státy – Norsko, Island, Lichtenštejnsko a Švýcarsko. Jejich hlavní cíl odstranit cla a překážky byl splněn již v druhé polovině 60. let, ale z věcné působnosti ESVO byla odstraněna oblast zemědělství a rybolovu. V roce 2001 byla podepsána Úmluva z Vaduzu, která nahradila původní Stockholmskou úmluvu z roku 1960 a obsahuje rozšíření působnosti ESVO na pohyb zboží, služeb, investic a ochranu duševního vlastnictví.

[42, 4]

2.2.2 EHP – Evropský hospodářský prostor

Dohoda o Evropském hospodářském prostoru vstoupila v platnost v lednu 1994 a rozšiřuje vnitřní trh Evropské unie o tři země Evropského sdružení volného obchodu. Švýcarsko v referendu zamítlo vstup do EHP, ale přesto má s Evropskou unií uzavřeny bilaterální dohody. Dohoda o EHP upravuje čtyři svobody – volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu a dále se zabývá ochranou hospodářské soutěže, ochranou životního prostředí, vědou a výzkumem, naopak neupravuje oblast zemědělství a rybolovnou politiku.

Významným orgánem je Společný výbor, který odpovídá za pokračující spravování Dohody. Zároveň také vytváří fórum, kde dochází k výměně názorů. Dalším orgánem je Rada EHP, tvoří ji ministři zahraničních věcí zemí EU a EHP a jsou povinni se scházet minimálně 2krát za rok. Ministři dávají návrhy k rozvoji Dohody. Společný parlamentní výbor je třetím orgánem EHP, který má pomoci k lepšímu porozumění mezi EU a EHP. Dalším výborem je poradní výbor, který má za úkol posílit sociální kontakt mezi partnery, zároveň poskytuje informace o EHP.

[12]

2.3 Vztahy Evropské unie a Švýcarska

Švýcarsko patří mezi nejdůležitějších obchodní partnery Evropské unie. Spolupráce začala již v 50. letech minulého století, ale pouze v rámci Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci, ta se zrodila v roce 1948 a sloužila k rozdělování finanční pomoci³. Švýcarsko nikdy nebylo členem EHS, protože přímá demokracie a neutrální politika země to nedovolovala. Poté došlo k jednání, které se zaměřilo na vstup Švýcarska do EHP, ale jak již bylo zmíněno v referendu byl vstup zamítnut (50,3% občanů bylo proti).

Vztahy Evropské unie a Švýcarska jsou usměrňovány na základě Dohody o volném obchodu (ALE), která se zabývá jen průmyslovými výrobky a díky ní byla odstraněna cla. Jediným možným vztahem mezi těmito partnery, jsou vztahy založené na dvoustranných dohodách. K dnešnímu dni je mezi EU a Švýcarskem podepsáno přes 180 smluv. Příkladem jsou následné dohody: Dohoda o technických překážkách obchodu; Dohoda o obchodu se zemědělskými produkty a Dohoda o transformovaných zemědělských produktech. [4]

Dohoda o technických překážkách obchodu

Dle této dohody bylo zahájeno uznávání testů, homologizace, osvědčení apod. větší části průmyslových produktů. V praktickém životě to znamená, že ve státě, do kterého byl daný produkt dovezen, nedochází k přezkušování. Toto pravidlo platí pouze v tom případě, že státy mají stejnou legislativu, pokud se legislativa liší, dochází k testům a přezkušování produktu na obou stranách. [4]

Dohoda o obchodu se zemědělskými výrobky

Tato dohoda likviduje netarifní bariéry a snižuje celní sazby, mezi netarifní bariéry řadíme například: intervence státu v zemi určení, zvýhodňující domácího výrobce, nebo specifické obchodní překážky, překážky plynoucí ze standardizace a jiné. Směrnice v oblastech veterinární, fytosanitární, biologické či směrnice pro kvalitu ovoce jsou akceptovány za ekvivalentní. [4]

³ Marshallův plán – neboli plán Evropské obnovy z roku 1948, jedná se o program obnovy evropského hospodářství po 2. světové válce. Spojené státy poskytly pomoc západoevropským zemím v hodnotě přibližně 13 miliard USD.

Dohoda o transformovaných zemědělských produktech

V této dohodě byla zrušena cla, která se týkala průmyslového prvku čokolády, těstovin, sušenek, cukrářských výrobků či zmrzliny. Jiný mechanismus cenové kompenzace (cla a vývozní subvence) byl určen pro zemědělských prvek. Celkově se jedná o zrušení dovozních cel. [4]

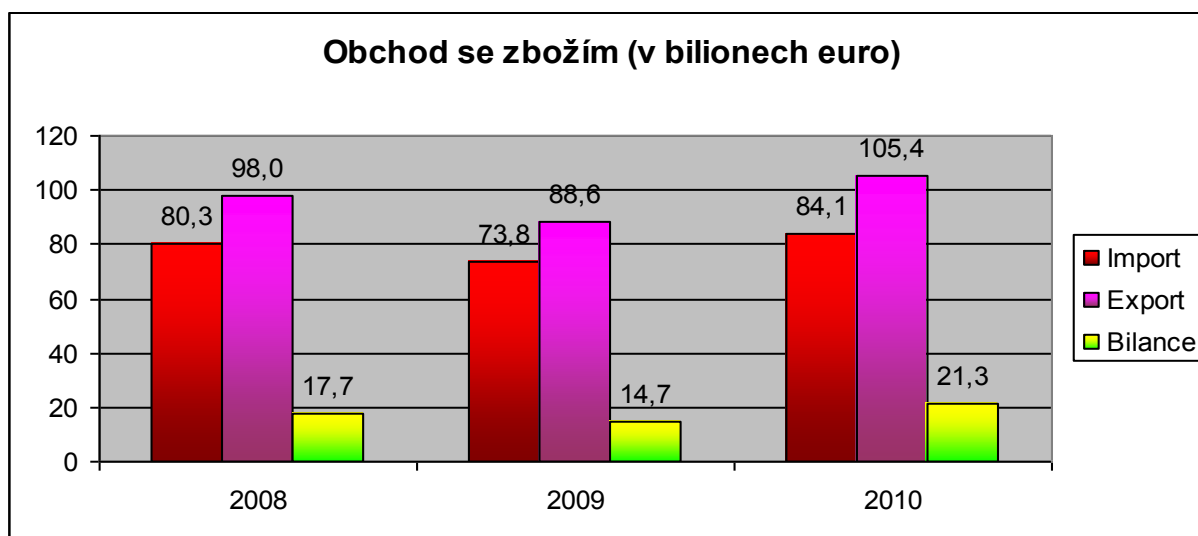
2.3.1 Obchod se Švýcarskem

Švýcarsko je čtvrtým nejdůležitějším obchodním partnerem Evropské unie. Švýcarský vývoz je zaměřen na určité sektory, patří zde chemické látky, léčivé přípravky, stroje, nástroje a samozřejmě hodinky. V procentuální míře představuje Švýcarsko 5,2% celkového dovozu do Evropské unie. Velmi důležitý pro EU je také Švýcarský obchod se službami, především v oblasti komerčních služeb. [32]

V únoru letošního roku se začalo jednat o zjednodušení vztahů mezi Evropskou unií a Švýcarskem. Jejich současný vztah je kvůli velkému množství bilaterálních smluv považován za komplikovaný. Obě strany se po jednání shodly na tom, že by se vzájemné vztahy měly přepracovat, aby rámec byl všeobecnější.

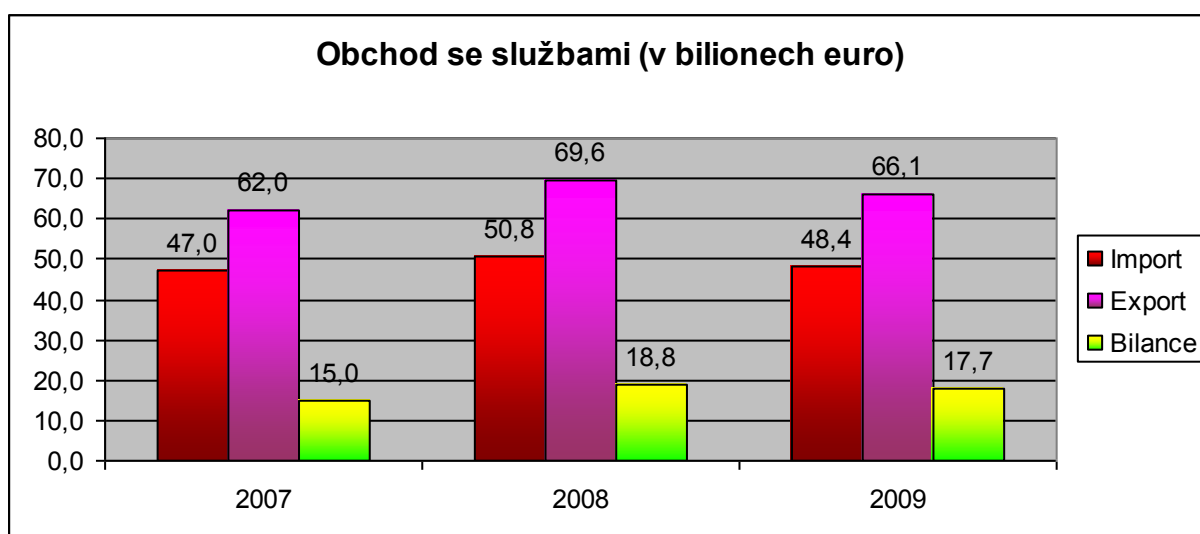
Všeobecně vzato, Švýcarsko se plně zapojuje do trhu Unie, používá totožné výhody jako členské státy EU včetně svobody pohybu osob, kapitálu, zboží a služeb. Rozdíl spočívá v tom, že si ponechává státní suverenitu a nemá hlasovací právo na rozdíl od členských zemí. [50]

Graf 2. 1: Obchod se zbožím mezi EU a Švýcarskem

Zdroj: Evropská komise, [76], vlastní zpracování

Graf 2. 2: Obchod se službami mezi EU a Švýcarskem

Zdroj: Evropská komise, [76], vlastní zpracování

2.4 Vztahy Evropské unie a Ruska

Prvořadou důležitost ve vnějších vztazích Evropské unie zauímají vztahy EU a Ruska. Dvacet sedm zemí Evropské unie je značně závislých na dodávkách energetických surovin jako je např.: ropa a zemní plyn z Ruské federace, ale ta je zase závislá na finančních prostředcích, které získává prodejem těchto nerostných surovin.

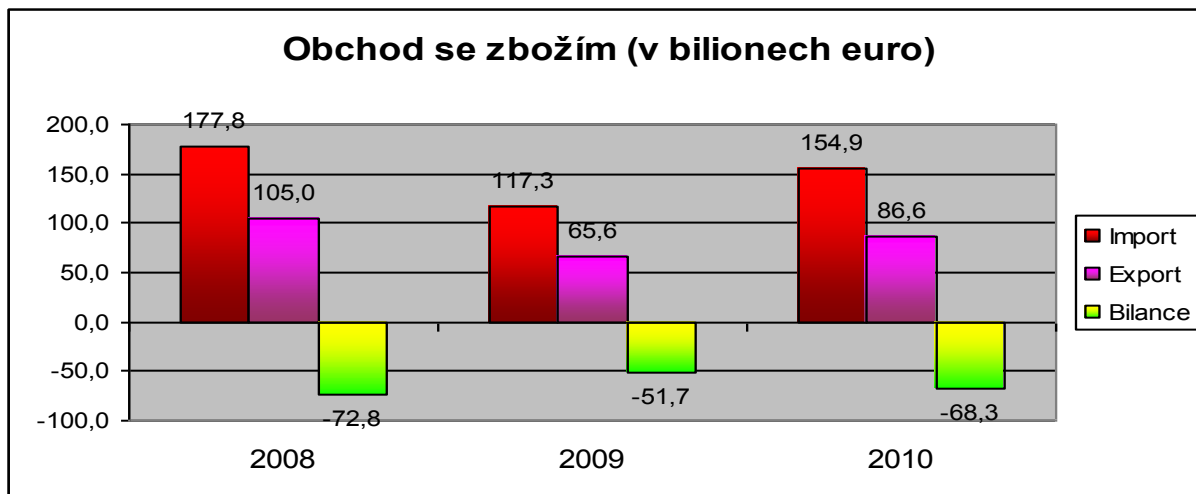
Vztahy Evropské unie a Ruska jsou založeny na tzv. strategickém partnerství. Zároveň se také projevilo určité napětí mezi Ruskem a Evropskou unií, které vzniklo z důvodu snahy Ruska obnovit si své postavení světové velmoci. I přes toto napětí si obě strany uvědomují, že mají mnoho společných zájmů, jak uvádí Zpráva Evropského hospodářského a sociálního výboru (květen 2010).

2.4.1 Obchod s Ruskem

Rusko je třetím největším partnerem Evropské unie, a je nutno podotknout že objem obchodu stále roste. Jak již bylo zmíněno, do EU se přiváží především ropa a zemní plyn, které tvoří přibližně 2/3 importu a naopak největší množství investic tedy 3/4 plyne Rusku od evropských firem. Nejdůležitější pro obě strany je Dohoda o strategickém partnerství z roku 1994, (v platnost vstoupila v roce 1997). V této dohodě jsou zakotveny podmínky pro vytváření politických, ekonomických a kulturních vztahů mezi oběma stranami. Další dohodou je dohoda o vytvoření

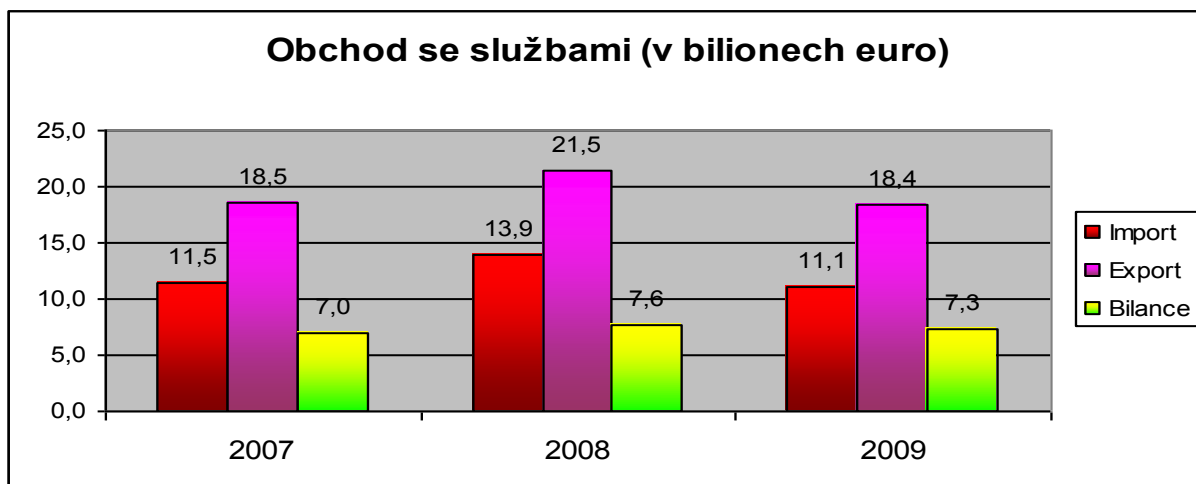
Společného hospodářského prostoru, která byla podepsána roku 2003. Díky této dohodě má docházet ke zlepšování podmínek na trhu. Dohoda zároveň obsahovala cíle, které se strany snaží naplnit patří mezi ně ekonomická integrace, sladování regulací, otevírání trhů a další. Společný hospodářský prostor je také spojován se vstupem Ruska do WTO, protože Rusko se svou ekonomikou není stále členem a ekonomové se shodují, že Rusko by z členství mělo jen výhody. [48]

Graf 2. 3: Obchod se zbožím mezi EU a Ruskem

Zdroj: Evropská komise, [75], vlastní zpracování

Graf 2. 4: Obchod se službami mezi EU a Ruskem

Zdroj: Evropská komise, [75], vlastní zpracování

Energetické vztahy

Evropské země jsou z 25% závislé na ruských dodávkách plynu a ropy a výdaje vynaložené na tyto suroviny tvoří 40% příjmu Ruského rozpočtu. Z těchto

důvodů nemůžeme označovat vztahy EU a Ruska jako jednostrannou závislost, jak tomu často v médiích bývá. Od roku 2000 započaly stálé diskuze mezi oběma stranami a v tom samém roce vznikl expertní panel⁴, jeho součástí jsou odborníci z obou stran a jejich hlavní činností je diskuze o aktuálních otázkách v oblasti investic do infrastruktury, o obchodních problémech či energetice. [48]

2.4.2 Summity EU – Rusko

Summit EU – Rusko 2009

Ve Stockholmu se v listopadu 2009 uskutečnil Summit EU – Rusko, jednalo se o partnerství pro modernizaci, které má zajistit více investic evropských podniků do Ruska. Důležitou otázkou bylo zavedení bezvízové povinnosti pro občany Ruské federace, kde ovšem nedošlo ke konkrétnímu řešení. Zrušení víz je pro Moskvu klíčový bod v procesu posilování vzájemných vztahů s Evropskou unií. Ta prozatím nestanovila přesné datum zavedení bezvízového styku, před tím požaduje, aby byly nejprve zavedeny biometrické prvky do cestovních pasů a aby Rusko uzavřelo s EU dohodu o vracení nelegálních přistěhovalců. Rozdílné názory zůstaly v otázce demokracie a dodržování lidských práv, kde EU během summitu apelovala na Rusko, aby zlepšilo ochranu lidských práv v zemi. [6]

Summit EU – Rusko 2010

V ruském městě Rostov na Donu se na přelomu května a června roku 2010 uskutečnil Summit EU – Ruska, a hlavním slovem, které by mělo summit charakterizovat je porozumění. Rusko se snaží o přátelskou politiku s Evropskou unií a důkazem měl být nový dokument „Program pro efektivní využívání zahraniční politiky v dlouhodobém rozvoji Ruska“. Tento dokument pojednává o inovaci a modernizaci ruské ekonomiky. Hlavním důvodem spolupráce Ruska a EU jsou finanční výhody, které z tohoto partnerství plynou pro Rusko a také pomoc při přenosu tzv. high-tech⁵ průmyslu na své území. Jako jedna z dalších priorit v Programu pro efektivní využívání zahraniční politiky je tzv. „Partnerství pro modernizaci“, jehož cílem je zefektivnit a posílit ekonomickou spolupráci, dále má

⁴ Tzv. Energetický dialog

⁵ High-tech – jedná se o pokročilé technologie nebo velmi vyvinuté výrobní postupy

zvýšit vzájemný obchod a integrovat trhy. Je důležité podotknout, že obě strany mají prozatím jiný pohled na modernizaci a tudíž se představy o partnerství v současné době liší. [64]

2.5 Vztahy Evropské unie a Číny

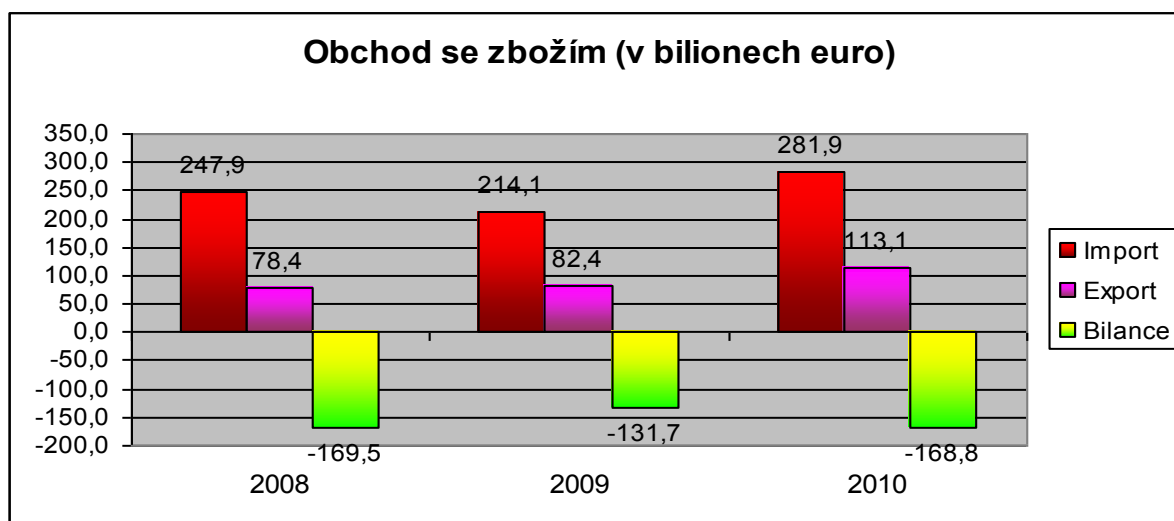
Počátky oficiálních vztahů EU a Číny nalezneme již v roce 1975. První bilaterální dohoda mezi EHS a Čínou byla podepsána v roce 1978 a v tomto období vznikl také Smíšený výbor. Nadále se rozvíjely nejen diplomatické vztahy ale také obchodní, následovala spolupráce v oblasti vědy a techniky. Vyvrcholením v roce 1985 bylo podepsání Dohody o obchodní spolupráci mezi Evropským společenstvím a Čínou. V této dohodě se obě smluvní strany dohodly na spolupráci v oblasti zemědělství, vědy a technologie, průmyslu a těžby, energetiky a obchodních vztahů. Zlomovým bodem byl rok 1989, kdy došlo k masakru na pekingském náměstí⁶ vztahy Evropského společenství a Číny okamžitě ochladly a ES uvalilo na Čínu sankce. Následující rok se snažilo ES obnovit vztahy s Čínou. V roce 1992 začaly opět rozhovory a v roce 1998 se uskutečnil první Summit EU – Čína, kde byla podepsána dohoda o vědecké a technologické spolupráci. Další velmi důležitou dohodou byla dohoda o přistoupení do WTO – rok 2000. Následně byla podepsána řada dohod: Dohoda o celní spolupráci, Společné prohlášení o kontrole zbraní, Dohoda o spolupráci při výzkumu a mírovém využití jaderné energie. Také došlo k 16. jednáním které se zabývali otázkou lidských práv. [67]

2.5.1 Obchod s Čínou

Čínu řadíme mezi největší exportéry na světě, ale důležitá je i její stále významnější politická moc. Obchod mezi Evropskou unií a Čínou v poledních letech neustále roste. Dovoz z Číny byl tvořen především stroji, dopravními prostředky a spotřebním zbožím a vývoz do Číny byl zaměřen na přepravní zařízení, průmyslové spotřební zboží a chemikálie. [38]

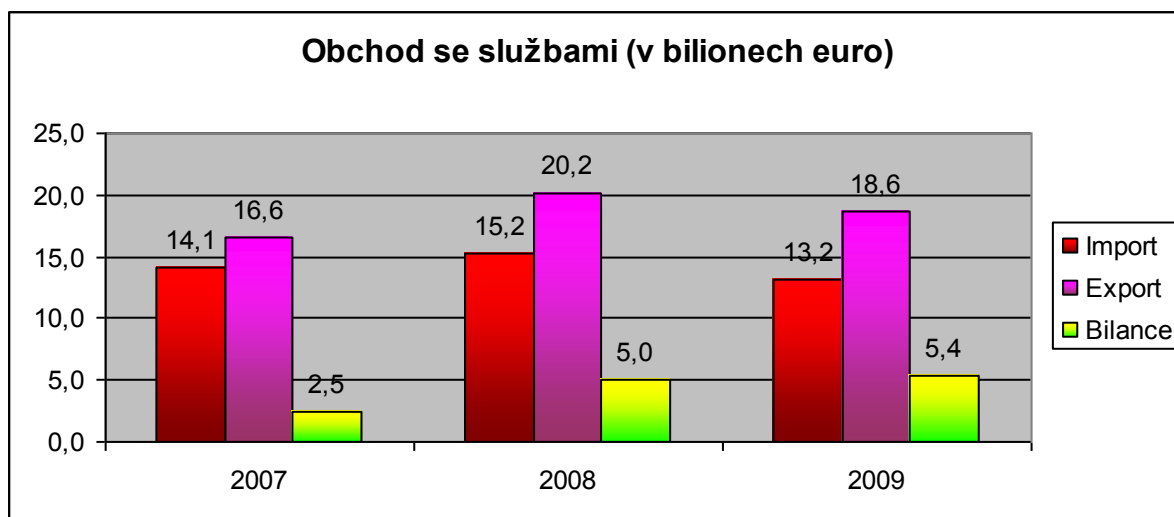
⁶ Masakr na Pekingském náměstí – v roce 1989 vyvrcholily na náměstí v Pekingu několikátýdenní protesty studentů, protesty směřovali proti korupci a totalitním praktikám. V červnu téhož roku zasáhla čínská armáda a zahynu několik tisíc studentů, přesný počet není znám, Červený kříž uvádí 5 tisíc a NATO 7 tisíc mrtvých lidí. Tím byly zničeny demokratické snahy v Číně.

Graf 2. 5: Obchod se zbožím mezi EU a Čínou

Zdroj: Evropská komise, [70], vlastní zpracování

Graf 2. 6: Obchod se službami mezi EU a Čínou

Zdroj: Evropská komise, [70], vlastní zpracování

2.5.2 Summit EU – Čína

Summit EU – Čína 2009

Historicky první summit Evropské unie a Číny se udál v roce 1998, od tohoto roku jsou summity pravidelné až na výjimku v roce 2008. Důvodem této výjimky byl nesouhlasný názor Číny na setkání francouzského prezidenta Nicolase Sarkozyho s tibetským duchovním vůdcem Dalajlámou. Čína nakonec od svého protestního chování ustoupila a zažádala o nový summit, v co nejbližší době. Uskutečnil se v květnu 2009 a zaměřil se na hospodářské vztahy v období hospodářské krize.

Visícím otazníkem nad tímto vztahem je otázka lidských práv a ochrana duševního vlastnictví, tyto dvě oblasti patří mezi sporná témata. Dalším problémem je otázka padělků a bezpečnosti čínských produktů. [49]

Summit EU – Čína 2010

V říjnu loňského roku se v Bruselu uskutečnil Summit EU – Čína. Tento summit poskytl příležitost k posílení strategického dialogu mezi EU a Čínou. Diskutovalo se o řadě otázek, zejména o:

- globálních problémech, globálním řízení, změnách klimatu a energii
- politických dialozích, ekonomických a obchodních otázkách, kulturní spolupráci,
- regionálních a mezinárodních otázkách.

Evropská Unie a Čína se dohodly na posílení dalšího komplexního a strategického partnerství v duchu rovnosti a vzájemného prospěchu. [28]

2.6 Vztahy Evropské Unie a Japonska

V roce 1991 byly navázány vztahy mezi Evropskou unií a Japonskem na základě politického prohlášení. Cílem těchto vztahů bylo snížit množství předpisů a jiných obchodních a investičních bariér. Před rokem 1991 sice existovaly vztahy mezi EU a Japonskem, ale měly pouze formu obchodní výměny, po roce 1991 se rozšířily na společné zásady, cíle a to nejen politické ale i hospodářské a kulturní. V roce 2001 vstoupil v platnost Akční plán, který byl vytvořen na období deseti let a měl upevnit partnerství [24] a skládal se čtyř hlavních cílů:

- „podpora míru a bezpečnosti;
- prohlubování hospodářského a obchodního partnerství ku prospěchu všech s využitím dynamické povahy globalizace;
- řešení globálních a společenských problémů;
- sbližování národů a kultur.“ [24]

Mezi nejdůležitější dvoustranné dohody mezi EU a Japonskem řadíme: EU-Japonskou dohodu o vzájemném uznávání z roku 2002, tato smlouva byla důležitým krokem v usnadnění přístupnosti trhu. Druhou dohodou je dohoda o spolupráci a

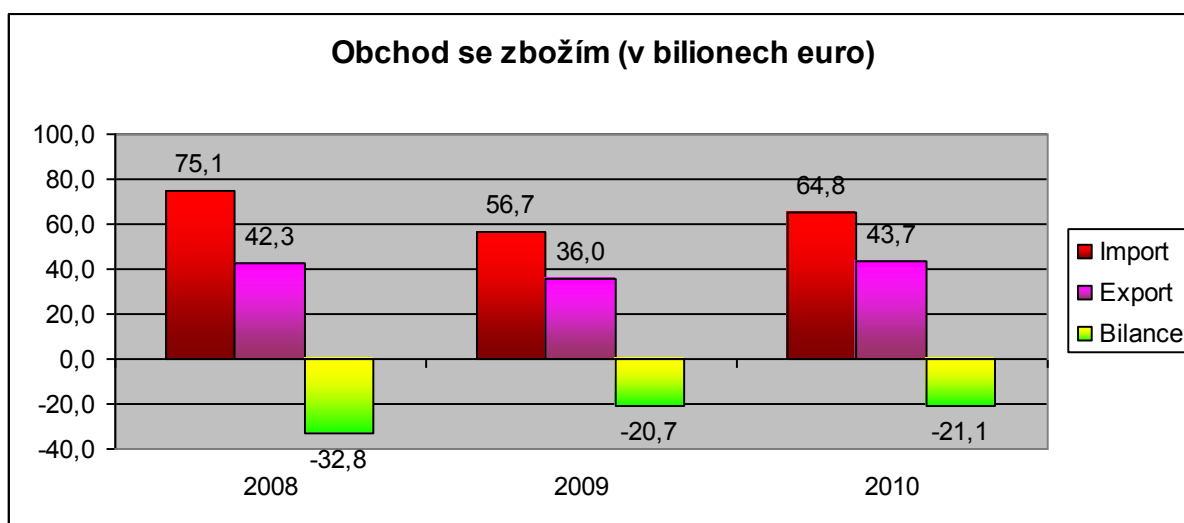
anti-konkurenční činnosti, která byla přijata v roce 2003 a má usnadnit obchod a investice takovým způsobem, že určí podmínky pro členy a nečleny. [37]

2.6.1 Obchod s Japonskem

Japonsko patří mezi nejvíce rozvinuté a nejbohatší ekonomiky světa, zároveň je globálním investorem. Japonsko patří mezi největší světové národní hospodářství, což znamená, že zde patří 1,9% světové populace a 9% světového HDP. Veřejný dluh tvořil v roce 2009 219% HDP a v rámci států OECD⁷ byl tento dluh nejvyšší. Pro japonskou vládu bude velkou výzvou tyto údaje v následujících letech změnit. [37]

Japonský trh je konkurenceschopný a proto se zahraniční konkurenci otevírá více, než v minulosti. Co se týče investic, tak hlavním investorem v Japonsku je Evropská unie, přesto množství investic v Japonsku postupně klesá.

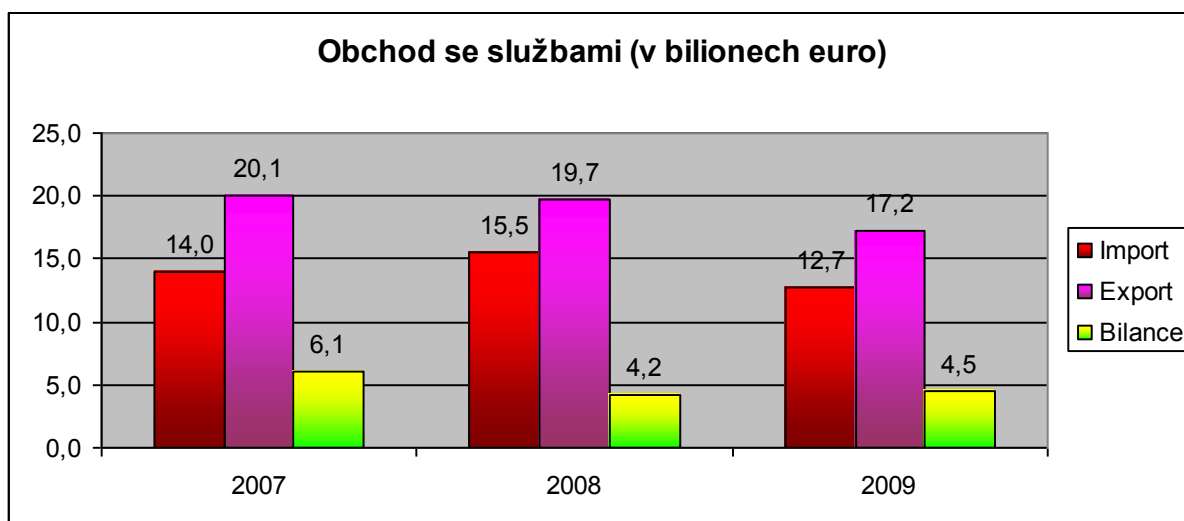
Graf 2. 7: Obchod se zbožím mezi EU a Japonskem

Zdroj: Evropská komise, [72], vlastní zpracování

⁷ OECD – Organization for Economic Cooperation and Development -Organizace pro hospodářskou spolupráci a a rozvoj, založená v roce 1961

Graf 2. 8: Obchod se službami mezi EU a Japonskem

Zdroj: Evropská komise, [72], vlastní zpracování

2.6.2 Summit EU – Japonsko

Summit EU – Japonsko 2009

V květnu 2009 se konal 18. summit EU – Japonsko, v této době předsedala Česká republika s premiérem Mirkem Topolánkem, dále se zúčastnil předseda Evropské komise José Barroso a japonský premiér Taro Aso⁸. Státníci jednali o světové finanční a hospodářské krizi další oblastí byly klimatické změny a také bezpečnost. Vedle těchto důležitých témat padla zmínka o regionálních problémech, dále se zabývali bojem proti terorismu v Afganistánu a Pákistánu. [78]

Summit EU – Japonsko 2010

Tento 19. summit Evropské unie a Japonska se nesl v duchu diskuzí na téma dvoustranných vztahů a mezinárodních otázek, účastníkem byl Yukio Hatoyama - ministerský předseda Japonska, Herman Van Rompuy – předseda evropské rady a José Manuel Barroso – předseda Evropské komise. Dále se zabývali bezpečností námořních plaveb a zvyšující se hrozbou, kterou představují piráti. Shodli se na prohlubování spolupráce ve výzkumu a vývoji inovativních technologií, na podpoře

⁸ Summitu EU – Japonsko se v roce 2009 účastnil také prezident České republiky Václav Klaus.

transparentnosti, na posilování spolupráce v oblasti práv duševního vlastnictví, dále také uznali důležitost zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele a další. [27]

2.7 Vztahy Evropské unie a Indie

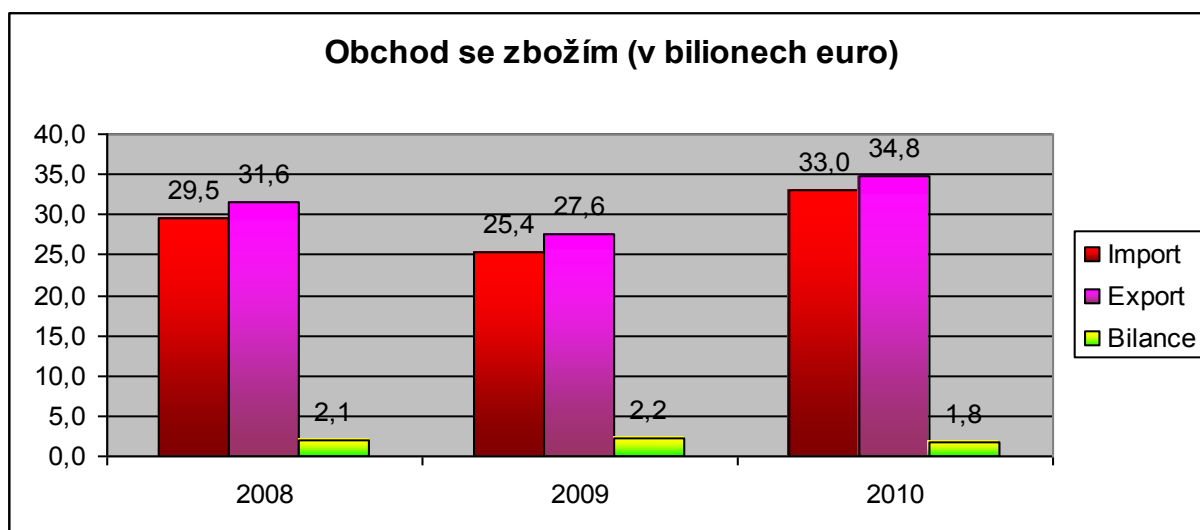
Indii řadíme mezi země, které mají nejvíce obyvatel na světě a zároveň je zemí, která v posledním období zažívá ekonomický růst. Evropská unie se snaží zintenzívnit vztahy s Indií a to nejen proto, aby se stala globálním hráčem, ale také z důvodu řešení globálních problémů, jako je například oteplování či nedostatek surovin. První počátky Evropsko-indických vztahů můžeme nalézt již v 60. letech minulého století. Významným dokumentem z roku 1996 je dokument Prohloubení partnerství mezi EU a Indií. Tento dokument se zabývá zbraněmi hromadného ničení, terorismem, migrací, demokracií, lidskými právy i ekonomikou, tudíž ho lze považovat za všeobecný. Nutno však dodat, že vztah EU a Indie je značně podceňován. Oba partneři se snaží o intenzivní jednávání v oblasti obchodu a investic a Evropská unie žádá o snížení dovozních cel⁹ a zlepšení investičních možností. [46]

2.7.1 Obchod s Indií

Indie v posledních letech značně ekonomicky roste a stává se globální ekonomickou silou, má značný ekonomický potenciál a řadíme ji mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky světa. Ještě před dvaceti lety byla Indie uzavřenou ekonomikou, v současné době se ekonomicky otevírá světu, ale nadále zde najdeme tarifní i netarifní bariéry v obchodu s EU. Evropská unie vyvezla v roce 2009 do Indie zboží v hodnotě přibližně 27 bilionů eur a do EU se dostalo zboží z Indie v hodnotě přes 25 bilionů eur. Obchod se službami byl o něco menší, evropský vývoz představovaly služby v hodnotě 8,7 bilionů eur a dovoz v hodnotě okolo 8 bilionů eur. [35]

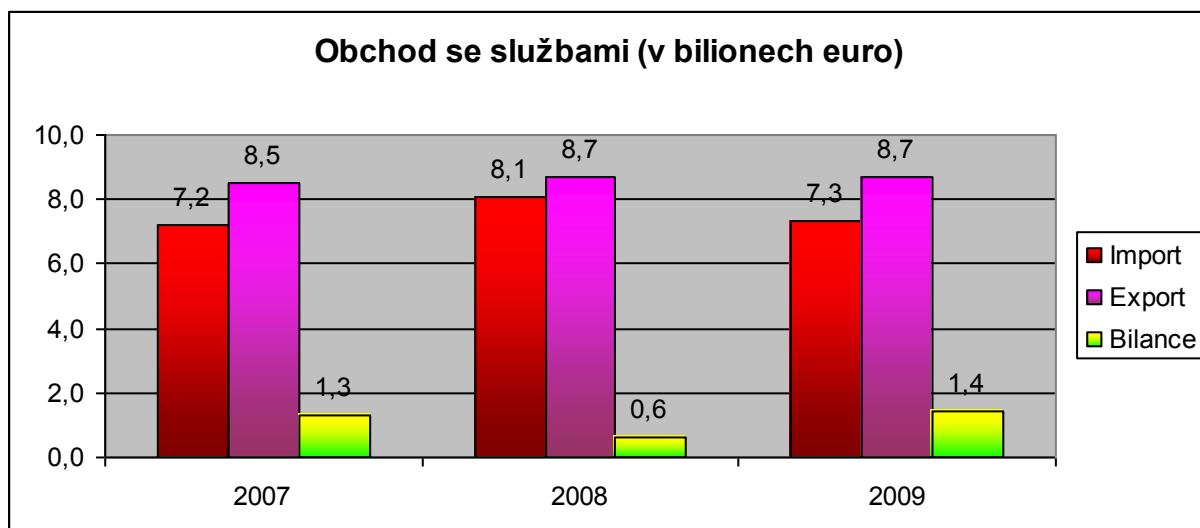
⁹ Mezi Evropskou unií a Indií vznikl spor ohledně cel na víno a tvrdý alkohol, tato cla jsou značně vysoká až několik stovek procent, proti tomu se staví výrobci alkoholu, protože indický trh je pro perspektivní, vzhledem k počtu obyvatel. Indie ale oponovala tím, že celní politika je v kompetenci jednotlivých států.

Graf 2. 9: Obchod se zbožím mezi EU a Indií

Zdroj: Evropská komise, [71], vlastní zpracování

Graf 2. 10: Obchod se službami mezi EU a Indií

Zdroj: Evropská komise, [71], vlastní zpracování

2.7.2 Summit EU – Indie

Summit EU – Indie 2009

Tento summit se konal v červnu 2009 v Praze, jednalo se o globálních otázkách a regionálních problémech, energetické bezpečnosti a terorismu. Strany se shodly na společném řešení problémů, které plynou z klimatických změn, dále také na spolupráci ve vědě, výzkumu a vývoji, který souvisí s obnovitelnými zdroji energie.

Dále diskutovaly o spolupráci v konkrétních oblastech – o dohodě o volném obchodu, námořní dohodě či energetice. [34]

Summit EU – Indie 2010

V prosinci 2010 se uskutečnil summit EU – Indie a jeho hlavním cílem bylo urychlit jednání, která povedou k podepsání dohody o volném obchodu. Prozatímní obchod probíhá na základě bilaterálních dohod a všichni si jsou vědomi velkého indického potenciálu. První jednání začala v roce 2007 a prioritou je odstranit cla. Pokud se povede dohodu o volném obchodu uvést v život, zvýší se obchodní obrat přibližně na 100 miliard eur. [45]

2.8 Vztahy Evropské unie se státy AKP¹⁰

Státy AKP tvoří především někdejší kolonie evropských států, je jich celkem 79 z čehož 41 zemí řadíme k nejméně vyspělým zemím světa. V roce 1975 vznikla smlouva z Lomé I. Po vypršení dohod z Lomé vznikla v roce 2000 smlouva z Cotonou¹¹. Smlouvy z Lomé měly dva základní pilíře a to finanční pomoc a obchodní preferenci a smlouva z Cotonou byla obohacena o politický dialog, který se zaměřuje na:

- „monitorování vývoje politické situace,
- tvorbu dohod a prohlášení na multilaterálních fórech, nasměrování k respektování lidských práv a demokratických principů,
- poskytování finanční a technické podpory ve volbách a posílání pozorovatelů k zajištění hladkého průběhu voleb,
- předcházení konfliktům“ [7, str. 23]

V současné době Evropská unie vyjednává s regionálními skupinami AKP států¹² tzv. Dohody o hospodářském partnerství, které by následně měly otevřít trh

¹⁰ AKP státy = státy Afriky, Karibiku a Pacifiku (ACP)

¹¹ Dohoda byla uzavřena na delší časové období - 20 let (2020). Kuba jako jediný člen skupiny AKP novou dohodu nepodepsala

¹² Regionální skupiny AKP států jsou tvořeny: Západní, Střední, Východní a Jižní Afrikou, Jižní africkou společností, Karibikem a Tichomořím,

EU a AKP. Tato dohoda byla podepsána pouze s Karibikem a ostatní země uzavřely pouze prozatímní dohody. [52]

Dohody z Lomé

„Multilaterální dohody o obchodu a rozvoji mezi EU a sedmdesáti státy AKP. Na jejich základě se země AKP asociovaly se státy EU a vedle finanční pomoci jim byly poskytnuty značné obchodní výhody při exportu jejich zboží do EU. Tyto dohody jsou jádrem rozvojové politiky EU. Dohoda Lomé I byla uzavřena v roce 1975 na dobu pěti let, následovaly Lomé II (1980), Lomé III (1985) a nakonec v roce 1990 Lomé IV s dobou platnosti na 10 let, s finančním objemem 13,2 mld. ECU¹³ v prvních pěti letech. Těžištěm dohod je dlouhodobý rozvoj zúčastněných třetích zemí. Dohody Lomé IV byly však doplněny i úmluvami o ochraně lidských práv a o rozvoj demokracie. Po vypršení dohod byly v roce 2000 uzavřeny dohody z Cotonou.“ [14]

Dohoda z Cotonou

V červnu roku 2000 byla podepsána Dohoda z Cotonou (platnost 2003), signatářskými stranami byla Evropská unie a státy AKP. Jak sem již zmínila na předchozí straně, hlavní rozdíl mezi Dohodou z Cotonou a z Lomé spočíval v politickém dialogu. Smluvní strany se dohodly, že smlouva bude platná po dobu 20ti let. Dále se shodly, že obchodní dohody budou založeny na základě principu reciprocity¹⁴. Již brzy se vyskytl problém, který souvisel s obchodním režimem mezi partnery, ten totiž nebyl shodný s pravidly WTO a tak mohl platit jen do konce roku 2007. [15]

2.8.1 Obchod se zeměmi AKP

Dohoda o hospodářském partnerství rozděluje země Afriky, Karibiku a Pacifiku do sedmi oblastí, pět oblastí je v Africe, jedna v Karibiku a jedna v Pacifiku. Je potřebné si uvědomit, že každá země je jiná a má svá specifika.

V Jižní Africe je vývoz do Evropské unie představován diamanty, olejem, rybami, cukrem a tabákem a dovoz z EU tvoří strojní zařízení, vozidla a chemikálie.

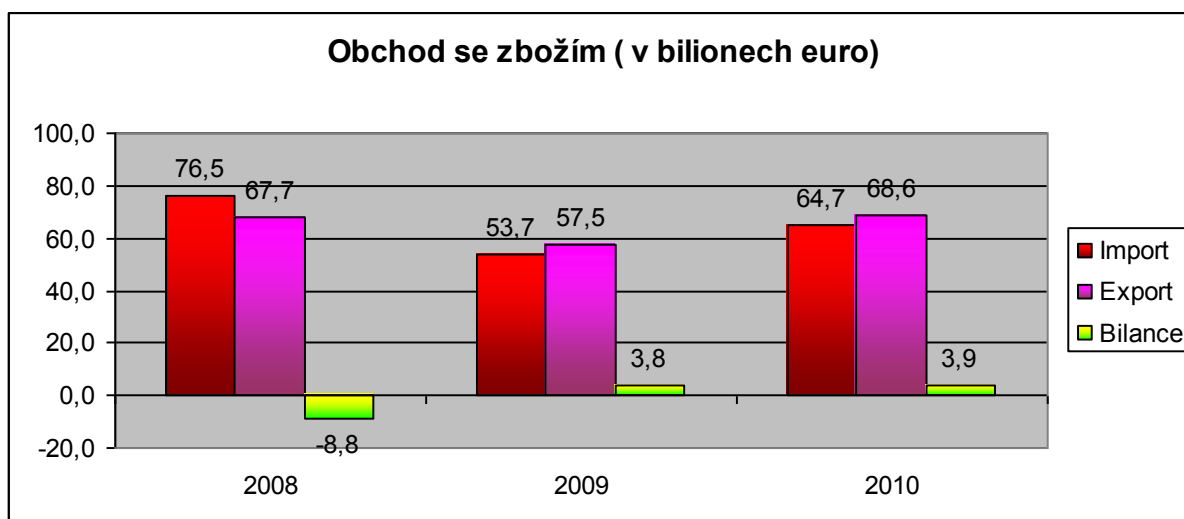
¹³ ECU - European Clearing Unit = evropská měnová jednotka

¹⁴ Reciprocita znamená vzájemnost, tento vztah je založen na zásadě „jak ty mně, tak já tobě“

Ve Východní a Jižní Africe představuje vývoz z EU měď, třtinový cukr, textil a tabák a dovoz tvoří opět strojní zařízení, vozidla a chemikálie. Ve Východoafrickém společenství je vývoz tvořen rostlinami, kávou, zeleninou a dovoz je stejný jako u předchozích. Západní Afrika vyváží olej, kakao, banány, ananasy a dováží strojní zařízení a vozidla. Ze Střední Afriky je vyvážen olej, výrobky ze dřeva, diamantů, kakao a banány a dováženo z EU je železo, léčiva a chemikálie. Pacifik vyváží palmový olej a cukr a dováží se opět stroje a dopravní prostředky.

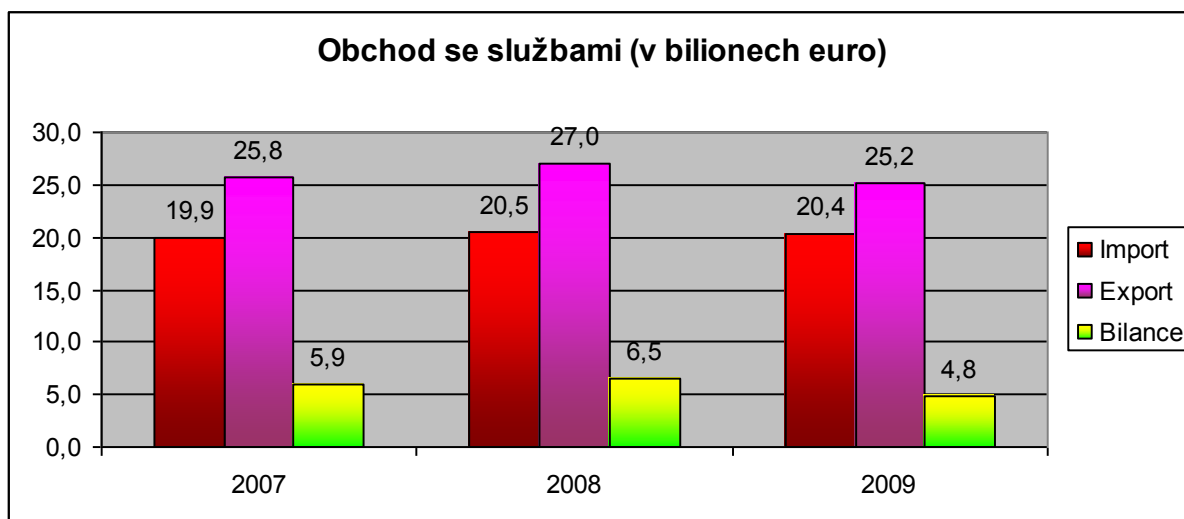
A z Karibiku se vyváží palivo, chemikálie a zemědělské produkty a dovoz je tvořen stroji. [33]

Graf 2. 11: Obchod se zbožím mezi EU a státy AKP

Zdroj: Evropská komise, [68], vlastní zpracování

Graf 2. 12: Obchod se službami mezi EU a státy AKP

Zdroj: Evropská komise, [68], vlastní zpracování

3 NAFTA

„Na vznik tohoto nového integračního uskupení se musíme dívat optikou, vnějšího prostřední umocněného klimatem 80. let, obdobím celosvětových liberalizačních procesů,“ [3, str. 78]

Rozmach následných iniciativ na americkém kontinentu zajisté způsobila řada opatření, která vznikla na evropském kontinentě při vytvoření jednotného vnitřního trhu v období 1985 - 1986. Z důvodů nabývání na síle evropských integračních procesů ve formě Maastrichtské smlouvy o Evropské unii, vytvoření Evropského hospodářského prostoru a asociačních dohod s některými transformujícími se ekonomikami východní a střední Evropy na straně jedné a na druhé zdlouhavá, mnohostranná jednání o liberalizaci světového obchodu v rámci Uruguayského kola GATTu přeměněného v nástupnickou WTO, zajisté přímo ovlivnily vznik tohoto seskupení. Kořenem pro zrod severoamerické zóny volného obchodu se staly již existující americko-kanadské vztahy a Dohoda o volném obchodu mezi Kanadou a Spojenými státy americkými.¹⁵ Základem pro následné vytvoření NAFTA byly v oblasti americko – mexických obchodních vztahů jednotlivé pakty, které odrážely stále rostoucí obchod Mexika a Spojených států. Přestože reciproční obchod mezi Kanadou a Mexikem byl na nízké úrovni, stal se dobrým podkladem pro další rozvoj. Jednotným znakem všech tří ekonomik byl dlouhodobý deficit zahraničního obchodu, který souvisí s jejich zahraničním dluhem. Tento stav následně vedl v každé zemi k orientaci na proexportní strategii.

Severoamerická zóna volného obchodu je historicky důležitou obchodní dohodou, a to hned z několika příčin:

- Je nejobsáhlejším paktem o volném obchodu, jaký kdy byl dojednán mezi regionálními obchodními partnery. Při srovnání s klasickou dohodou o volném obchodu stanovila vedle volného pohybu zboží také volný pohyb služeb a kapitálu. A tím, že neodmítá volný pohyb pracovní síly, bývá chápána jako tzv. omezený společný trh.

¹⁵ CUSFTA, podepsaná v roce 1987

- Je první vzájemnou dohodou o volném obchodu mezi rozvinutými a rozvíjející se ekonomikou. Dominantou NAFTA jsou Spojené státy americké, s 87% vytvořené produkce.
- NAFTA ekonomicky stmelila teritorium o rozloze 21,3 mil. km² a více než 368 mil. spotřebitelů.
- A na závěr, zrod žádného předchozího paktu o volném obchodu nebyl provázen tak protikladnými názory nejen v parlamentech, ale také veřejnosti, o jejich důsledcích na integrující se ekonomiky.

NAFTA má podle odhadů udělat severoamerické firmy konkurenceschopnější na světových trzích, tedy více schopné uskutečnit přínosy z rostoucích šancí, které jsou vytvářeny mnohostrannými obchodními úkony. [3]

3.1 Historie Severoamerické zóny volného obchodu, obsah NAFTA a dodatky k severoamerické dohodě – NAAEC, NAALC

3.1.1 Historie NAFTA

Severoamerická zóna volného obchodu je první dohodou, která byla uskutečněna mezi dvěma vyspělými zeměmi a rozvíjející se zemí, v platnost vstoupila 1. ledna 1994. Zásadní vliv na vznik tohoto severoamerického uskupení měly Spojené státy americké. Již v polovině 19. století začaly vést dialog s Kanadou o bezcelním obchodu. V prvopočátku byly podepsány dohody o volném obchodu s přírodními produkty, tyto dohody byly následovány dalšími dohodami, které umožňovaly vstup na americký trh beze cla. Spojené státy se brzy staly nejdůležitějším obchodním partnerem Kanady a společně začaly usilovat o vytvoření kontinentální zóny volného obchodu. Spojené státy v roce 1948 předložily koncepci dohody Kanadě, ta ale musela kvůli nátlaku veřejnosti jednání přerušit. Až roku 1986 byla jednání obnovena. I přes komplikovanou a náročnou diskuzi byla roku 1987 ratifikována CUSFTA¹⁶, která vstoupila v platnost k 1. lednu 1989. Tato dohoda byla důležitá pro růst obchodu mezi zeměmi a po pěti letech jejího fungování vzrostla obchodní výměna mezi Spojenými státy a Kanadou přibližně o 60 mld. USD.

¹⁶ CUSFTA – dohoda o volném obchodu mezi Spojenými státy americkými a Kanadou

V následujících letech se však ukázalo, že předpokládané přínosy jsou nadhodnoceny a objem se snížil. Spojené státy začaly usilovat o spolupráci také se svým jižním sousedem - Mexikem, které podstoupilo řadu ekonomických a politických reforem. V období 1985 – 1989 byly mezi Spojenými státy a Mexikem uzavřeny tři obchodní dohody, díky kterým došlo k zdvojnásobení obchodu mezi signatáři. Značně pomaleji se rozvíjely vztahy Kanadsko – mexické. Z tohoto důvodu lze USA považovat za nejdůležitějšího obchodního partnera jak Kanady tak Mexika. V říjnu 1992 se sešli nejvyšší představitelé všech tří zmíněných zemí a podepsali dohodu o severoamerickém volném obchodu, jenž vstoupila v platnost roku 1994. [30]

Severoamerická zóna volného obchodu byla zakládána na principu volného obchodu, který je elementárním stupněm ekonomické integrace. Signatářské země se souhlasně zavazují odstranit tarifní i netarifní bariéry vzájemného obchodu. Vůči třetím zemím si ponechávají autonomní obchodní a celní politiku.

Ustanovení NAFTA obsahuje šest oblastí, kterými jsou:

- obchod se zbožím,
- obchod se službami,
- pravidla o původu zboží,
- ochrana duševního vlastnictví,
- investice,
- a řešení sporů.

Členské země si ale ponechávají právo zavést dovozní či vývozní omezení a specifické podmínky ve sféře textilního, oděvního a také automobilového průmyslu a v oblasti energetiky. V rámci NAFTA nejsou stanoveny předpisy pro zemědělskou výrobu. Co se týče zemědělství, je upravováno dvoustrannými dohodami, ale volný obchod se zemědělskými produkty by měl vzniknout do patnácti let.

Severoamerická zóna se také zabývá investičními bariérami, které postupně odstraňuje a dále také zajišťuje národní režim pro investory z členských zemí a upravuje řešení sporů. Dále se snaží odstranit ochranná opatření ve sféře pojišťovnictví a ve sféře bankovníctví. [31]

Duševní vlastnictví je NAFTAou vysoce a kvalitně chráněno, tato ustanovení se týkají nejen autorských práv, ale také patentů, obchodních značek a průmyslových vzorů. Při řešení sporů má NAFTA vymezeny instituce, jejichž úkolem je realizace dohody a také vytváření prostředků, jenž napomáhají vyřešit spor.

Předpokládaným cílem NAFTA, ale zejména Spojených států je vytvoření Celoamerické zóny volného obchodu, která by také zahrnovala všechny latinskoamerické země. [31]

3.1.2 Obsah NAFTA

Dokument NAFTA obsahuje více jak tisíc stran a je třeba k tomu připočítat přibližně dva tisíce stran doplňkových a technických materiálů. Hlavním cílem jednání bylo dosáhnout několika základních bodů, kterými jsou: odstranění překážek obchodu; stejné zacházení se zbožím a službami vyprodukovanými smluvními stranami; ochrana duševního vlastnictví; závazek nevzdávání omezujících opatření; vytvoření rámce pro následnou spolupráci; možnost přistoupení nové země. Výstupem je dohoda garantující stabilní obchodní prostředí, má vést k větší hospodářské prosperitě. Nejedná se o pouhou celní unii, smlouva umožňuje i volný pohyb zboží, služeb a kapitálu ale nevytváří jednotný trh. Velkým nedostatkem je, že neomezuje možnost použití antidumpingových opatření¹⁷ či vyrovnávacích opatření.¹⁸

Dohoda zahrnuje následující části:

- povaha a cíle dohody,
- obchod se zbožím,
- technické bariéry obchodu,
- vládní zakázky,
- investice a služby,
- duševní vlastnictví, správní a institucionální ustanovení
- a všeobecná ustanovení týkající se účinnosti a možnosti přistoupení. [55]

¹⁷ „Zahraniční výrobce, resp. zahraniční či domácí dovozce začal na domácí trh dovážet určité výrobky. Domácí výrobce, který vyrábí a uvádí na tentýž trh své obdobné výrobky, zjistí, že cena konkurenčních dovážených výrobků je nižší než běžná hodnota těch samých výrobků, jež prodává daný zahraniční výrobce na svém vlastním domácím trhu. Je-li navíc tento tuzemský subjekt v nepříznivé hospodářské situaci, kterou může jednoznačně přičíst vlivu dovozu těchto cenově podbízených výrobků, může požádat příslušný úřad o zahájení antidumpingového řízení.“ [17]

¹⁸ Vyrovnávací opatření, je představováno clem, které má za cíl vyrovnat sníženou cenu, dováženého zboží, které je zahraniční vládou subvencováno [23]

Smlouva NAFTA je složena z 22 kapitol, přesné názvy kapitol jsou uvedeny v příloze č. 1, dále jsou k dohodě připojeny dodatky.

3.1.3 Dodatky Severoamerické dohody – NAAEC, NAALC

Severoamerická dohoda o spolupráci v životním prostředí¹⁹

Společně se Severoamerickou dohodou o volném obchodu byla vyjednána a je současně vykonávána Severoamerická dohoda o spolupráci v životním prostředí.

Tato dohoda představuje dobrou ukázkou regionální snahy o podporu životního prostředí. Mezi základní požadavky NAAECu patří, aby každá signatářská strana, tedy Spojené státy, Kanada a Mexiko, měla řadu zákonných opatření, která by sloužila k zajištění vysokého stupně ochrany životního prostředí. Zároveň se také členské země dohodly na vytváření nástrojů, které by pomohly zkvalitnit životní prostředí, mezi tyto nástroje můžeme zařadit například: jmenování inspektorů a následně jejich postupné vzdělávání, či monitorování dodržování a uplatňování potřebných zákonných prostředků pro sankce za porušení. [22]

Pod záštitou NAAEC vznikla „Komise pro environmentální spolupráci“. Tato komise má právo vytvářet kolektivní doporučení s přístupy k environmentálnímu dodržování a prosazování. Povinností smluvních stran je předkládat pravidelné zprávy o stavu životního prostředí, dále o mimořádných opatřeních nebo o výsledcích výzkumu a vývoje. Hlavním cílem této komise je podpora regionální spolupráce ve sféře životního prostředí, dalším úkolem je snížení případných konfliktů v oblasti environmentální a obchodní a také snaha o vytvoření kvalitního práva pro ochranu životního prostředí. [66]

Hlavním řídicím orgánem Komise pro environmentální spolupráci je Rada, jejím úkolem je kontrolovat uskutečňování severoamerické dohody pro spolupráci v životním prostředí, zároveň představuje jakési fórum o záležitostech v oblasti životního prostředí v rámci této dohody. Zasedání Rady je přístupné veřejnosti a Rada má povinnost se sejít minimálně jednou ročně.

Dalším orgánem, který zajišťuje technickou, administrativní a také provozní podporu Radě je Sekretariát. Ten má povinnost předložit Radě ke schválení roční program, rozpočet celé Komise a zároveň předkládá návrh činností spolupráce.

¹⁹ NAAEC - The North American Agreement on Environmental Cooperation

Zvláštní odpovědností Sekretariátu je samostatné zvážení návrhů z nevládní sféry, která může být zastoupena občanem nebo organizací, pokud tato sféra není schopna si vymoci právo životního prostředí jinak. V čele stojí výkonný ředitel²⁰, jmenovaný Radou.

Posledním orgánem je společný Veřejný poradní výbor, který je složený z občanů členských zemí a doporučuje Radě záležitosti v rámci Severoamerické dohody o spolupráci životního prostředí a slouží jako zdroj informací. [22]

Severoamerická dohoda o pracovní spolupráci²¹

Roku 1993 byla prezidenty Spojených států a Mexika a předsedou vlády Kanady podepsána Severoamerická dohoda o pracovní spolupráci. Tato dohoda je jednou z doplňujících dohod a vstoupila v platnost následujícího roku. Má jedno významné prvenství, jedná se totiž o první mezinárodní dohodu o práci, která byla spojena s mezinárodní obchodní dohodou, v tomto případě s NAFTAou.

Jejím hlavním přínosem je, že i když nezasahuje do suverénního fungování vnitrostátního systému práce, poskytuje signatářským státům mechanismus k zajišťování účinného uplatňování pracovních norem či zákonů. Poskytuje společně s Dohodou o spolupráci v životním prostředí jakousi sociální dimenzi Severoamerické zóně volného obchodu. Pomocí této dohody začal být vyvíjen tlak nejen na zlepšení pracovních podmínek ale i životní úrovně. Aby NAALC dosáhla všech svých vytyčených cílů, stanovila si řadu povinností a zásad, které se zúčastněné strany zavázaly podporovat a také se rozhodly vytvářet prostředky pro spolupráci a mezivládní diskuzi, analogicky jako svobodné hodnocení a řešení konfliktů, které by mohly mít spojitost s prosazováním pracovního práva každého národa. [65]

Samozřejmě i NAALC má řadu svých orgánů. Hlavním je Rada ministrů, která je složena z tajemníků (USA, Mexiko) a ministra (Kanada). Tato Rada dohlíží především na naplnění Dohody o pracovní spolupráci a zároveň řídí činnost podřízeného sekretariátu a napomáhá mezinárodnímu partnerství a rovněž odpovídá na škálu otázek, které se týkají pracovního práva, pracovních norem, vztahů či trhů. Dalším orgánem jsou Národní správní úřady²². Povinností smluvních stran NAALCu

²⁰ Evan Lloyd, ve funkci od dubna 2010

²¹ NAALC - The North American Agreement on Labor Cooperation

²² NAOS - The National Administrative Offices

je vytvoření správních úřadů na ministerstvu práce a povinnost vlády tyto úřady udržovat. NAOS slouží jako kontaktní místo a zdroj informací, proto musí být schopen reagovat na veškeré otázky spojené s pracovním právem. Správní úřady mají pravomoc si vytvořit vlastní metody při posuzování veřejné komunikace a následném rozhodování, jaké prostředky si zvolí. A posledním orgánem je sekretariát, který zahrnuje práci ekonomů, právníků a dalších profesí se širokou škálou zkušeností v záležitostech práce v daném regionu. Pomáhá členským zemím se spoluprací. [65]

3.2 Řešení sporů podle NAFTA

V současné době je převážná část obchodu v severní Americe řízena přesně stanovenými pravidly Severoamerické zóny volného obchodu a Světové obchodní organizace (WTO). Přesto je třeba si uvědomit, že se jedná o velký obchodní prostor, a tudíž není možné zabránit všem sporům. Když k takovému sporu dojde, nařídí NAFTA dotčené vládě, aby se pokusila konflikt vyřešit reciproční dohodou a k tomu využila pracovní skupiny či výbor NAFTA. Pokud by nedošlo k vzájemně přijatelnému řešení, musí NAFTA zajistit rychlý a efektivní postup. [54]

Z těchto důvodů musela NAFTA vytvořit sbírku předpisů, které by spory řešily a následně urovnávaly. Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.1.2. smlouva NAFTA je složená z 22 kapitol. Kapitola devatenáct se týká urovnání sporů v souvislosti se cly a antidumpingovými otázkami, poskytuje příležitost prověřit problém či spor na místě a to za pomoci domácích soudů, které rozhodují v otázkách antidumpingových a v otázkách vyrovnávacích cel. V případě konfliktů ohledně implementace NAFTA je zde kapitola dvacet, která obsahuje předpisy, které by měly tyto konflikty zamezit nebo alespoň vyřešit. Tato kapitola je jedním ze základních prvků Severoamerické dohody o volném obchodu. Je velmi důležitá k zajištění správných obchodních vztahů. Velmi obdobné předpisy pro urovnání sporu má také WTO. Pro obě předchozí kapitoly je zde část NAFTA sekretariátu, který nabízí administrativní podporu v těchto oblastech sporu. Důležitost je také kladena na kapitoly jedenáct a čtrnáct, které se zabývají investičními spory a finančními službami. V rámci investičních sporů jsou NAFTA stanoveny kroky, jak se má spor vyřešit. Daný problém má být řešen mezi investory NAFTA a hostitelskou zemí. Hlavní roli zde má rozhodčí řízení, ve kterém dochází k řešení sporu na základě rozhodčích pravidel Komise OSN pro mezinárodní

obchodní právo (UNCITRAL)²³ a Mezinárodní středisko pro řešení sporů z investic (ICSID)²⁴. Kapitola čtrnáctá se zabývá konflikty ve finančních službách a do současné doby nebyla použita. Řešení těchto sporů je upraveno v kapitole dvacet, s tím, že účastníci diskuze budou také experti v dané oblasti. [54]

3.3 Instituce NAFTA

3.3.1 Sekretariát NAFTA

Tato důležitá instituce NAFTA je považována za jedinečnou. Vznikla ve shodě s článkem 2002 Severoamerické dohody o volném obchodu. Její hlavní činností je řídit mechanismy, které jsou určeny k řešení obchodních sporů, ať už na úrovni národního odvětví, nebo na úrovni vlády. Je důležité aby řešení sporu bylo rychlé, kvalitní a provedené nestranným způsobem. Již v minulosti existoval obdobný správní orgán v rámci kanadské a americké administrativy v dohodě o volném obchodu. Kanadská sekce se nachází v Ottawě, mexická v Mexico City a sekce Spojených států se nachází ve Washingtonu, DC. V čele každé sekce stojí tajemník, který je jmenovaný vládou. Smluvní strany jsou odpovědné za provozní náklady své vnitrostátní části sekretariátu.

Mandát sekretariátu, jak je uvedeno v článku 2002,3 NAFTA zní:

- sekretariát poskytuje pomoc Komisi
- poskytuje administrativní pomoc

Sekretariát i Komise může přímo podporovat práci ostatních výborů a skupin zřízených dle této dohody a jinak usnadnit fungování této dohody. [63]

3.3.2 Komise NAFTA

Komise, která se zabývá volným obchodem, je složena ze zástupců na ministerské úrovni všech tří členských zemí a je centrální institucí NAFTA. Komise je povinna se sejít minimálně jednou ročně a v předsednictví se střídají členské země. Komise je dále povinna kontrolovat provádění a případně také další rozvinutí dohody zároveň pomáhá řešit spory, které vyplývají z jejího výkladu. Dalším úkolem je

²³ United Nations Commission on International Trade Law

²⁴ International Centre for Settlement of Investment Disputes

dohlížet na práci výboru, pracovních skupin a dalších pomocných orgánů NAFTA.[56]

Další komisí je „Komise pro pracovní spolupráci“, která byla vytvořena se záměrem, aby podporovala spolupráci v oblasti zaměstnanosti mezi členy NAFTA a pro zajištění účinného vymáhání domácího pracovního práva. Skládá se z rady ministrů a sekretariátu, který poskytuje administrativní, technické a provozní zázemí, viz kapitola 3.1.3.

Třetí komisí je „Komise pro spolupráci v životním prostředí“ a zabývá se spolupráci mezi partnery NAFTA v environmentálních otázkách, řeší otázky životního prostředí, zabývá se ekologickými problémy. Skládá se z Rady, Veřejného poradního orgánu a Sekretariátu, viz kapitola 3.1.3. [62]

3.3.3 NAFTA koordinátoři a pracovní skupiny a výbory

Jedná se o vysoké úředníky obchodních oddělení, kteří jsou jmenováni svými domovskými zeměmi. Jsou odpovědní za každodenní management programu NAFTA. Zabývají se a provádějí dohody v širším obsahu. [62]

Více než 30 pracovních skupin a výborů bylo ustanoveno s cílem usnadnit obchod a investice a zabezpečit správné provádění NAFTA. Mezi nejdůležitější oblasti jejich činnosti patří: obchod se zbožím, pravidla původu, celní pravidla, obchod se zemědělskými produkty, veřejné zakázky, služby, investice a také řešení sporů.

Tyto skupiny a výbory se také snaží pomoci snadnému provádění dohody a poskytují fórum pro bádání o liberalizaci obchodu mezi členskými zeměmi. Je to také apolitická aréna pro diskuzi o otázkách a sporných bodech, kdy v případě včasného dialogu může dojít k zamezení sporů. [56]

3.4 Přístupy USA, Kanady a Mexika k zóně volného obchodu

3.4.1 USA

Spojené státy do počátku druhé světové války měly vysokou konkurenceschopnost, která byla založena na vysoké technické vyspělosti, způsobilosti pracovní síly a vysoké produktivitě, která byla základem pro uplatnění

domácí produkce na světových trzích. Americká ekonomika i po druhé světové válce byla ekonomikou poměrně uzavřenou. Řešení tohoto problému spatřovaly Spojené státy v liberalizaci vnějších ekonomických vztahů, což by napomohlo zvýšit poprávku po americké produkci, která byla do té doby uskutečňována především domácími trhy.

Z těchto důvodů začaly Spojené státy podporovat rozmach mnohostranných přístupů k obchodní liberalizaci v rámci GATT. Přestože tento proces v obecné rovině vyhovoval potřebám Spojených států, začal se od 70. let stávat brzdou v uplatňování amerických ekonomických zájmů. Uvolňování obchodu uvnitř GATT bylo dáno rozhodnutím zemí, které postupovaly nejpomaleji²⁵. Dle stanoviska Spojených států nejvíce těžily z tohoto systému nerozvinuté země, aniž by projevily snahu snižovat vnější překážky. Další problém představovaly služby či ochrana intelektuálního vlastnictví či investice, které nebyly řešeny GATTem. Aby tyto problémy byly vyřešeny byly Spojené státy nuceny přijímat jednotlivá opatření, jejichž prostřednictvím by ospravedlnily rostoucí část na uspokojení ekonomických potřeb v existujících sférách. Tyto faktory vyústily k rozmachu dvoustranných řešení v postoji k liberalizaci světové ekonomiky. Skutečným dopadem je začátek jednání o vytvoření pásma volného obchodu na severoamerickém kontinentě. [1]

3.4.2 Kanada

Během poválečného období se Kanada pracovala mezi nejdůležitější rozvinuté země. Obdobně jako Spojené státy měla dostatek vnitřních zásob, které umožnily rozvoj domácí ekonomiky. Po druhé světové válce uskutečňovala Kanada liberalizaci zahraničního obchodu, a to především uvnitř jednání GATT. Zvláštností kanadské ekonomiky je její orientace na Spojené státy americké, této realitě podřizovala všechny své plány na rozvoj. Tato značná závislost vedla naléhavě k náchylnosti liberalizovat vztahy s jižním sousedem. Postoj Kanady lze hodnotit jako defenzivní. Spojené státy začaly vytvářet iniciativu v rozšiřování severoamerické integrace, protože jednání GATT byla pro ně neuspokojivá a neodpovídala jejím současným ekonomickým zájmům. Nicméně Spojené státy nebyly na vnějších ekonomických vztazích závislé. Kanada kvůli zájmům svého hospodářství se začala podřizovat liberalizaci na severoamerickém kontinentě.

²⁵ Tzv. karavan effect

V tomto období a již ze zmíněných příčin kanadská vláda začala mít strach z protekcionistických akcí Spojených států, včetně uplatnění restriktivních nástrojů zahrnutých v amerických zákonech. V období 1980 – 1986 se staly kanadské importy terčem padesáti odvetných a antidumpingových akcí v oblastech, kde se USA cítily importem ohroženy. Tato opatření byla použita vůči Kanadě méně často, než vůči jiným zemím. Stále pravidelněji se vyskytovaly ekonomické situace, které mohly způsobit protekcionismus Spojených států jako je například rostoucí deficit obchodní bilanci, kolísání domácí poptávky a další. Z těchto příčin bylo pásmo volného obchodu velmi významné pro zajištění americké trhu tak, aby setrval otevřený kanadským produktům.

Kanada byla z počátku opatrná k vysokému proudu investic do domácí ekonomiky a snažila se ho přizpůsobit kanadským požadavkům

I přes projevené pochybnosti kritiků, jestli CUSFTA a NAFTA vytvoří bezpečnější trh pro kanadský vývoz, opatření které vyplynuly z integrace zajišťují alespoň rychlé jednání při problémech a tím umožňuje i odstranění bariér spolupráce.[1]

3.4.3 Mexiko

Historický vývoj a postavení země ovlivnilo přístup Mexika k integraci a ekonomické liberalizaci. Po druhé světové válce bylo Mexiko vyspělou rozvojovou zemí, kde v 80. letech byly realizovány hospodářské reformy, které měly zintenzívnit efektivitu a konkurenční možnosti ekonomiky. Obdobně jako Kanada je Mexiko značně závislé na USA a to nejen obchodně ale také investičně. Partnerství se Spojenými státy mělo Mexiku pomoci v rozvoji tržní ekonomiky.

Podepsání a následná realizace NAFTA mělo pro Mexiko rozdílnou pointu, než pro USA a Kanadu. NAFTA zde představovala základní prvek k jednostrannému otevírání domácí ekonomiky a následně ke změně v konkurenčního prostředí, zaměřeného na privátní podnikání. Tento proces měl přivést zahraniční kapitál, který byl potřebný k vylepšení domácí ekonomiky.

Do Mexického právního řádu byly vtěleny změny, které vyvolala integrace. Z počátku byl průběh liberalizace orientován jako jednostranný, zaměřený především na USA, ale postupně se rozšiřoval i na další země. Mexiko bylo připraveno

neodstoupit od liberalizačních kroků ani v případě, že by NAFTA nebyla podepsána a realizována.

NAFTA můžeme chápat jako podstatný precedens pro příští integraci vyspělých a rozvojových zemí. [1]

V následujících tabulkách je znázorněn vývoj reálného HDP a míra nezaměstnanosti v členských státech od roku 1991 do roku 1999, tedy v době, kdy země nebyly členem NAFTA a následně v době kdy již členem byly. V tabulce je znázorněna procentuální změna oproti předchozímu období.

Tabulka 3. 1: Reálné HDP období 1991 – 1999

<i>Rok</i>	<i>USA</i>	<i>Kanada</i>	<i>Mexiko</i>
1991	-0,9	-1,9	3,6
1992	2,7	0,9	2,8
1993	2,3	2,5	0,7
1994	3,5	3,9	4,5
1995	2,3	2,2	-6,2
1996	3,4	1,2	5,2
1997	3,9	3,7	7,0
1998	4,3	3,3	4,8
1999	4,2	4,5	3,7

Zdroj: Eva Cihelková a kolektiv, 2002, str. 137, vlastní zpracování

Tabulka 3. 2: Míra nezaměstnanosti období 1991 – 1999

<i>Rok</i>	<i>USA</i>	<i>Kanada</i>	<i>Mexiko</i>
1991	6,8	10,4	2,6
1992	7,5	11,3	2,8
1993	6,9	11,2	3,4
1994	6,1	10,4	3,7
1995	5,6	9,5	6,3
1996	5,4	9,7	5,5
1997	4,9	9,2	3,7
1998	4,5	8,1	3,2
1999	4,2	7,6	2,5

Zdroj: Eva Cihelková a kolektiv, 2002, str. 137, vlastní zpracování

3.5 Zahraniční obchod USA, Kanady a Mexika

3.5.1 USA

Zahraniční obchod Spojených států se na hrubém domácím produktu podílí přibližně 25%, ve srovnání s evropskými státy je toto procento nízké. Jestliže

sečteme hodnotu zboží a služeb dohromady, stanou se Spojené státy největším světovým exportérem i importérem. Důležitou pozici mezi obchodními partnery USA zaujímá Kanada, Čína a Mexiko.

Prezident Spojených států amerických Barack Obama zařadil mezi prioritní exportní trhy také Indii, Vietnam, Turecko, Saudskou Arábii, Kolumbii a Jižní Afriku.

V následující tabulce vidíme obchodní bilanci Spojených států, obsahující informace o exportu, importu a obchodní bilanci. Při srovnávání let 2005 – 2009 zjistíme, že bilance má vždy zápornou hodnotu, což znamená, že import byl vyšší než export, a také je deficitní, výjimku tvoří rok 2006 kdy bilance oproti roku 2005 vzrostla. [9]

Tabulka 3. 3: Obchodní bilance USA v letech 2005 – 2009 (mld. USD)

	2005	2006	2007	2008	2009
<i>Export</i>	1281,2	1452,8	1648,7	1839,0	1570,8
<i>Import</i>	1995,4	2212,0	2350,8	2537,8	1945,7
<i>Bilance</i>	-714,2	-759,2	-702,1	-698,8	-374,9

Zdroj: [61], vlastní zpracování

V roce 2009 se stala Kanada nejvýznamnějším obchodním partnerem USA, jejich vzájemný obchod dosáhl 429,6 mld. USD. Dalšími důležitými obchodními partnery se stala Čína s hodnotou vzájemného obchodu 366 mld. USD, dále Mexiko s 306 mld. USD, Japonsko s 147 mld. USD a dalším obchodním partnerem se čtvrtou nejvyšší hodnotou vzájemného obchodu, 115 mld. USD, se stala evropská země Německo.

Hlavní exportní položky Spojených států jsou tvořeny civilními letadly, farmaceutickými přípravky, polovodiči, průmyslovými stroji a příslušenstvím aut. Mezi importní položky patří ropa, léčivé přípravky, osobní auta, příslušenství počítačů a aut. [61]

3.5.2 Kanada

V roce 2009 byl zahraniční obchod Kanady ovlivněn poklesem poptávky na trzích ve Spojených státech. I přesto nejvíce exportu, v roce 2009, tedy 75%, putovalo právě do USA, následovala Velká Británie s 3,3% kanadského exportu a Čína s 3,1%.

Dopad na exportní politiku Kanady, měla také krize amerického automobilového průmyslu a dalším faktorem byl pokles cen surovin na světových trzích, zejména pak cena ropy (rok 2009). Kanada má velké zásoby nerostných surovin především ropy a zemního plynu, tyto zásoby jsou považovány za záruku hospodářského rozvoje. Problém je, že těžba ropy je mimořádně nákladná a při propadu cen je nerentabilní.

V následující tabulce je znázorněna obchodní bilance Kanady. Srovnávané období je období let 2006 až 2010. Na rozdíl od Spojených států má obchodní bilance Kanady kladné hodnoty v letech 2006 – 2008, ale od roku 2009 je záporná a také má klesající tendenci. [59]

Tabulka 3. 4: Obchodní bilance Kanady v letech 2006 – 2010 (mld. CAD)

	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Export</i>	453,9	463,1	490,0	369,5	405,5
<i>Import</i>	404,3	415,7	443,8	374,1	412,6
<i>Bilance</i>	49,6	47,4	46,2	-4,6	-7,1

Zdroj: [10], vlastní zpracování

V roce 2010 byly hlavním obchodním partnerem Kanady Spojené státy, jejich vzájemný obchod měl hodnotu 481, 8 mld. CAD, dalším významným partnerem byla Čína s hodnotou vzájemného obchodu 57, 3 mld. CAD, třetím hlavním partnerem bylo Mexiko s 26, 4 mld. CAD a Mexiko bylo následováno Velkou Británií s hodnotou 26, 1 mld. CAD.

Mezi exportní komodity patří především ropa, zemní plyn, motorová vozidla, oleje jiné než lehké, zlato nezpracované a další. Mezi importní komodity řadíme surovou ropu, motorová vozidla, léky nespecifikované balené, oleje jiné než lehké.[10]

3.5.3 Mexiko

Mexické hospodářství se vyvíjí v silné závislosti na Spojených státech amerických. Jak vidíme v následující tabulce, je obchodní bilance Mexika trvale deficitní a nemá klesající ani stoupající tendenci.

Tabulka 3. 5: Obchodní bilance Mexika v letech 2005 – 2009 (mld. USD)

	2005	2006	2007	2008	2009
<i>Export</i>	214,2	250,0	272,0	292,6	229,7
<i>Import</i>	221,8	256,1	283,2	310,1	234,4
<i>Balance</i>	- 7,5	- 6,1	-11,2	-17,5	-4,7

Zdroj: [60], vlastní zpracování

V roce 2009 byly hlavním obchodním partnerem Mexika Spojené státy, export do USA dosáhl 80,5 %, dále Kanada s podstatně nižším procentem – 3,6 a Německo s 1,4 %, největší import, jak již bylo zmíněno, byl z USA – 48 %, dále Čína s 13, 9% a Japonsko se 4,9 %.

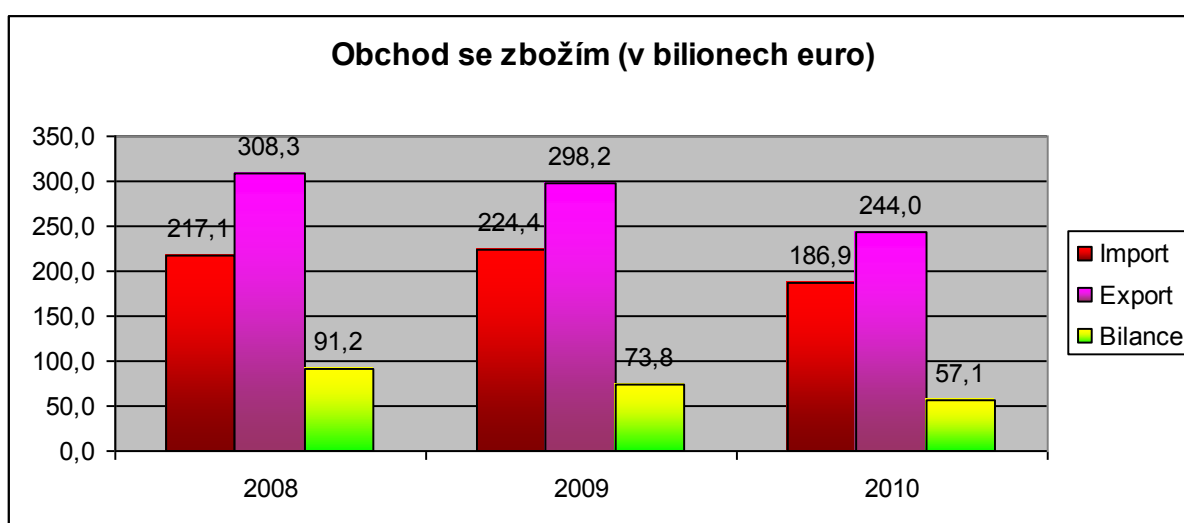
Mezi hlavní exportní artikly patří ropa, zemní plyn, petrochemické produkty, automobilové komponenty a zemědělské produkty, naopak importní artikly tvoří zejména hotové či rozpracované stroje a zařízení, výpočetní technika, dopravní prostředky, automobily a další.[60]

4 Vzájemné vztahy EU a NAFTA

Vztahy mezi Evropskou Unií a NAFTA jsou tvořeny především bilaterálními smlouvami mezi Evropskou unií a členskými státy NAFTA tedy: Spojenými státy, Kanadou a Mexikem.

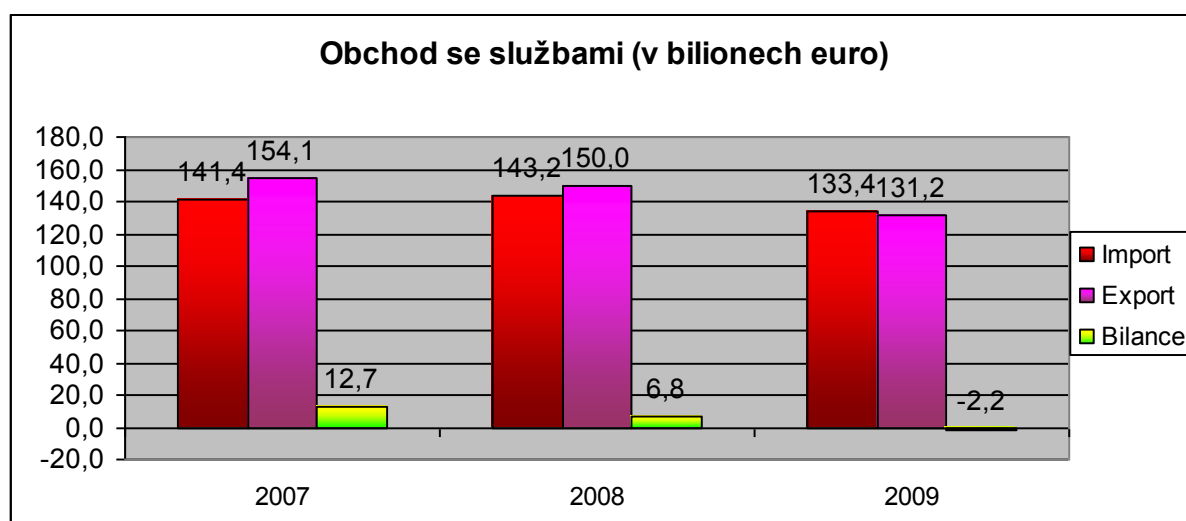
Přestože obchod se zbožím a službami je realizován především na bilaterální bázi mezi EU a Spojenými státy, Kanadou a Mexikem, Evropská komise každoročně zpracuje řadu tabulek a grafů, které se zabývají obchodem mezi EU a NAFTA celkově. Jak vidíme v grafu 4. 1., Evropská unie exportuje do NAFTA více zboží než NAFTA do EU. V roce 2009 byly nejvíce Evropskou unií exportovány do NAFTA stroje a dopravní zařízení v hodnotě přibližně 92 193 milionů euro a dále také chemikálie v hodnotě přibližně 57 633 milionů euro. Graf č. 4.2. se zabývá obchodem se službami, zde je export a import mezi integracemi vyváženější, než u obchodu se zbožím. V rámci přímých zahraničních investic získala v roce 2007 Evropská unie z NAFTA přibližně 201,7 bilionů euro a z EU plynulo do NAFTA 210, 2 bilionů euro investic. Rok 2009 byl v oblasti investic zcela odlišný od roku 2007 (EU získala od NAFTA 112,2 bilionů euro a NAFTA od EU 78,2 bilionů euro), protože nejen poklesl objem celkových investic, ale také obrát, kdy EU získala od NAFTA více investic než sama poskytla. [74]

Graf 4. 1: Obchod se zbožím mezi EU a NAFTA

Zdroj: Evropská komise [74], vlastní zpracování

Graf 4. 2: Obchod se službami mezi EU a NAFTA

Zdroj: Evropská komise [74], vlastní zpracování

4.1 Vztahy Evropské unie a USA

Evropská unie má velmi pevné vztahy se Spojenými státy, které řadíme mezi nejdůležitější obchodní partnery EU. Samotné Spojené státy jsou důležitou světovou velmocí a její síla se ukazuje v různé taktice, která je uplatňována vůči obchodním partnerům. Přesto je potřeba říci, že vzniklé konflikty se obě strany snaží řešit přátelským a rychlým způsobem, aby neutrpěly obchodní vztahy. Právní úprava vzájemných vztahů je řízena právem WTO. [4]

Neexistuje žádný zvláštní režim pro USA, vztahy jsou zakládány dvoustrannými dohodami. Velkou část tvoří politické dohody jako je například Nová transatlantická agenda a Akční plán²⁶. Kromě ekonomické spolupráce se rozvíjí i jiné typy spolupráce - příkladem může být Transatlantický dialog zákonodárců nebo Transatlantický obchodní dialog nebo Transatlantický dialog spotřebitelů. Nadále se rozvíjí neformální kontakty jako například mezi evropsko-americkými vědci. Spolupráce Spojených států a Evropské unie je i při řešení problémů, krizí, nebo jako prevence konfliktů či předcházení vojenských a civilních krizí. [47]

²⁶ Akční plán vznikl v roce 1995 spolu s Transatlantickou agendou. Jsou v něm stanoveny oblasti ve kterých bude Evropská Unie a Spojené státy spolupracovat např.: obnova bývalé Jugoslávie, nebo společný přístup k rozvojové a humanitní pomoci.

Transatlantická deklarace

Tato deklarace představuje konečnou formalizaci vztahů Evropské unie a Spojených států. Byla podepsána v listopadu 1990. Hlavními principy jsou podpora demokracie, podpora svobody a lidských práv, podpora míru, podpora mezinárodní bezpečnosti. Také se v ní obě strany zavázaly podpořit liberalizaci obchodu a to na základě podmínek a principů Světové obchodní organizace např.: podpora vzdělání, vědy, kultury, ochrana životního prostředí a další.

Po pěti letech od podepsání Transatlantické deklarace byla podepsána Nová transatlantická agenda, ve které byl jako cíl stanoven další rozvoj vzájemných vztahů. [47]

Transatlantická agenda

Agenda byla podepsána v prosinci 1995 americkým prezidentem, španělským premiérem a předsedou Evropské komise. Má čtyři kapitoly:

- podpora míry, stability a demokracie a rozvoje na celém světě,
- globální výzvy,
- podpora hospodářských vztahů a rozšíření světového obchodu,
- a budování mostů mezi obchodními, občanskými a akademickými obcemi na obou stranách Atlantiku. [53]

Také byla projednávána možnost vzniku transatlantické zóny volného obchodu, ale názory na ni jsou velmi rozporuplné. Hlavní problém představují tarifní i netarifní bariéry a liberalizace některých odvětví např.: zemědělství. [7]

Transatlantická hospodářská rada²⁷

Jedná se o subjekt, který byl zřízený v roce 2007 mezi Spojenými státy a Evropskou unií k přímé hospodářské spolupráci mezi těmito dvěma ekonomikami. V současné době se jedná o jediné fórum na vysoké úrovni mezi USA a EU. Otázky jsou zde projednávány soudržným a koordinovaným způsobem. TEC zároveň sdružuje širokou škálu hospodářské spolupráce a zabývá se i aktuálními ekonomickými otázkami. V současnosti ale není využit celý jeho potenciál a řadíme ho mezi jeden z nejdůležitějších projektů v EU-USA vztazích. [36]

²⁷ TEC – Transatlantic economic council

4.1.1 Obchod EU – USA

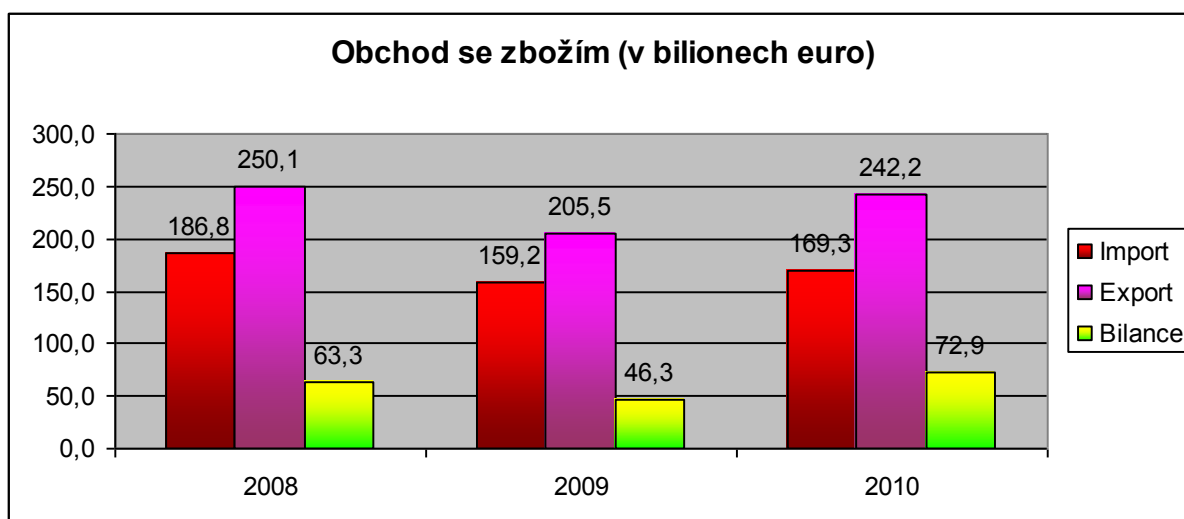
Evropská unie má se Spojenými státy americkými největší bilaterální obchodní vztahy na světě. Ekonomika USA a EU vytváří dohromady přibližně jednu polovinu z celosvětového HDP. Obě integrace jsou pro sebe nejen největším obchodním, ale také investičním partnerem.

Vysoký objem obchodu Spojených států a Evropské unie vede občas ke konfliktům, ty jsou řešeny prostřednictvím mechanismu pro spory v rámci Světové obchodní organizace. [36]

Graf č. 4.3. se zabývá obchodem se zbožím mezi Evropskou unií a Spojenými státy. V letech 2008 – 2010 je export EU vyšší než import do EU. V roce 2010 exportovala Evropská unie do Spojených států zboží v hodnotě 242,2 bilionů euro z čehož 92 480 milionů euro představovaly stroje a dopravní zařízení a 31 821 milionů euro představovaly chemikálie. Ze Spojených států se nejvíce vyvážely civilní letadla, motory, vybavení a součásti, farmaceutické přípravky, polovodiče, průmyslové stroje, součásti a příslušenství aut, telekomunikační vybavení, osobní auta, lékařské vybavení a další. [61]

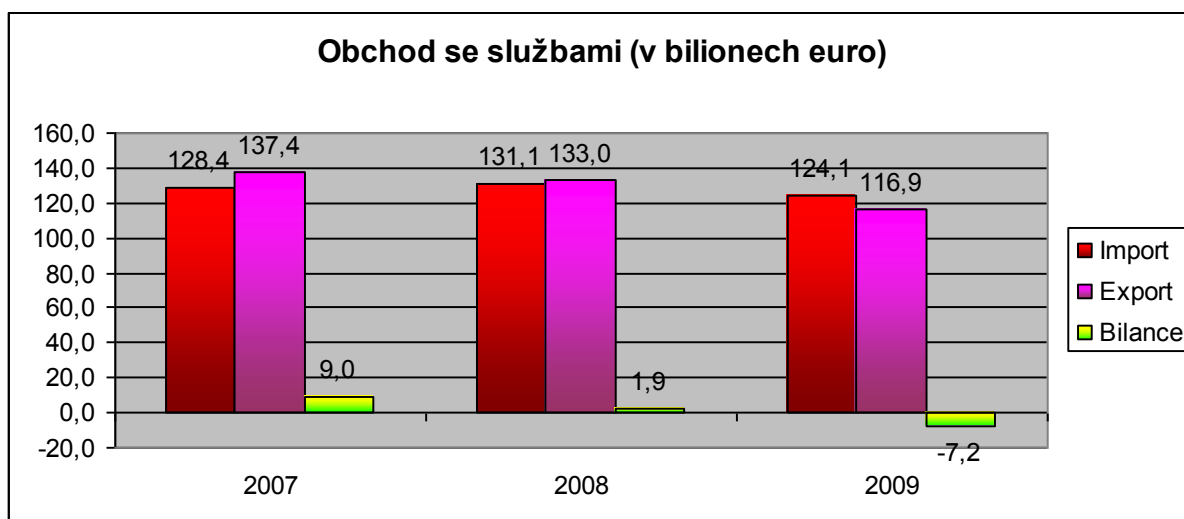
V rámci grafu 4.4, zjistíme, že obchod se službami mezi Evropskou unií a Spojenými státy je přibližně vyrovnaný a na rozdíl od let 2007 a 2008 byl v roce 2010 import do EU vyšší než export EU do USA.

Graf 4. 3: Obchod se zbožím mezi EU a USA

Zdroj: Evropská komise [77], vlastní zpracování

Graf 4. 4: Obchod se službami mezi EU a USA

Zdroj: Evropská komise [77], vlastní zpracování

4.1.2 Summit EU – USA

Summit EU – USA 2009

Klimatické změny, globální hospodářská a finanční krize a současné vnější vztahy, zejména v Afganistánu a Iránu - to byly hlavní témata schůze, která se konala v listopadu v roce 2009. Evropská Unie a USA se také zaměřily na společnou spolupráci ve světě k podpoře míru, prosperity a demokracie. [41]

Summit EU – USA 2010

Předseda Evropské rady Herman Van Rompuy, předseda Komise José Manuel Barroso a prezident USA Barack Obama se v listopadu 2010 sešli v Libanonu a zabývali se hospodářskými otázkami, bezpečností a zahraniční politikou.

"Diskutovali jsme především o konkrétních tématech, na kterých záleží našim občanům - zaměstnanost a růst, bezpečnost, čistý a stabilní svět," [Herman Van Rompuy, listopad 2010].

Dále se souhlasně vyjádřili k podpoře inovací, ke zjednodušení regulace a k odstranění obchodních bariér. Dále stvrdili své závazky, které byly přijaty na summitu G-20²⁸.

"Je v našem společném zájmu zajistit, aby to, co bylo v této věci minulý týden v Soulu s obtížemi dohodnuto, bylo splněno," [Herman Van Rompuy, listopad 2010].

Dále na summitu padla otázka lidských práv, bezpečnostní spolupráce, zahraniční politiky nebo rozvojové pomoci pro Irán, Súdán a Afganistan. [51]

4.2 Vztahy Evropské unie a Kanady

V roce 1959 započaly vztahy mezi Evropským společenstvím – dnešní Evropskou unií a Kanadou a to uzavřením dohody pro atomovou energii o spolupráci při využívání jaderné energie pro mírové účely. Následovala dohoda o obchodní a ekonomické spolupráci mezi Evropským společenstvím a Kanadou. [25]

Další množství odvětvových dohod bylo ratifikováno v průběhu let, mezi oblastmi, kterými se dohody zabývali patří například vzdělávání, hospodářská soutěž, věda a výzkum, technika a další. Od té doby se obě strany snaží diskutovat o různých otázkách, což by mělo vést k prohloubení spolupráce. Také se uskutečňují schůzky pro předsedy vlády Kanady a předsedy Rady EU, nebo s předsedou evropské komise. [19]

V posledních letech Kanada blízce spolupracuje s Evropskou unií v oblasti bezpečnosti, dále v boji pro šíření a hromadění ručních palných zbraní a také vydala prohlášení, že souhlasí se zásadami Kodexu chování EU pro export zbraní²⁹. Dále společně bojují proti terorismu, organizovanému zločinu, obchodu s drogami a dětské pornografii. [29]

4.2.1 Obchod EU - Kanada

První dohody mezi Evropskou unií a Kanadou v obchodní a hospodářské oblasti byly podepsány již v roce 1976. Následovaly dohody veterinární, dohody o

²⁸ Summit G-20 se konal v listopadu 2010 v Soulu, dominantním tématem byla irská krize a problematický růst čínského jüanu. (G-20 sdružuje nevyspělejší a nerychleji se rozvíjející země světa) [79]

²⁹ Kodex chování EU pro export zbraní – 1998, jedná se o dokument, který se zabývá kontrolou vývozu zbraní a stanovení kritérií při udělování licencí na vývoz zbraní.

obchodu s vínem a lihovinami, dohody o bezpečnosti letectví či komplexní dohoda o letecké přepravě. [59]

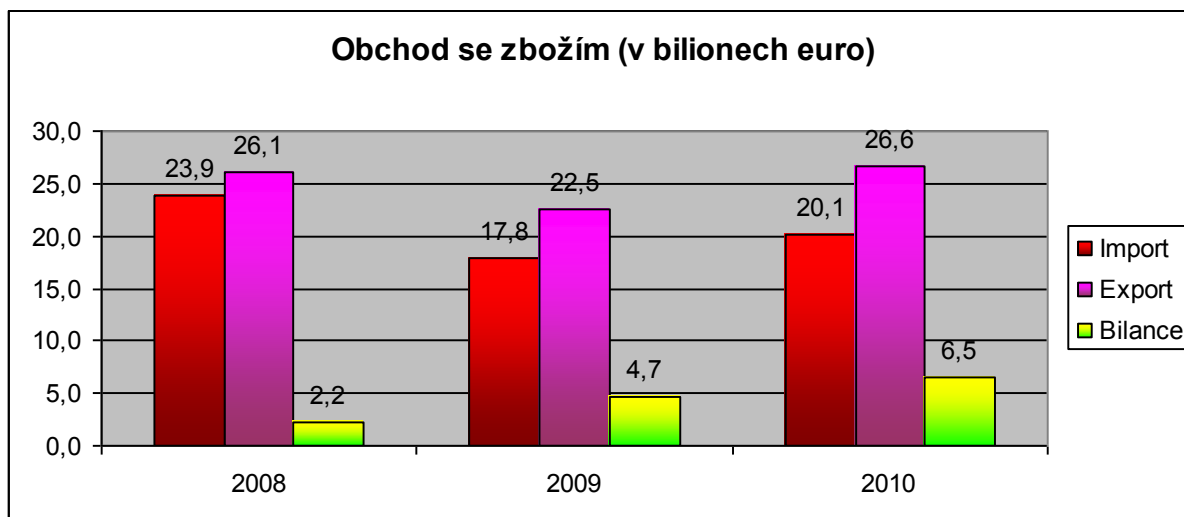
V grafu 4.5. je zobrazen obchod se zbožím mezi EU a Kanadou, ve srovnání se Spojenými státy je hodnota vzájemného obchodu značně nižší. Opět nejdůležitějším exportním zbožím Evropské unie do Kanady jsou stroje a dopravní zařízení v hodnotě 9 743 milionů euro a dále ostatní zboží. Mezi největší exportní položky Kanady v roce 2010 řadíme surovou ropu, osobní automobily a zemní plyn.

Co se týče obchodu se službami, který je znázorněn v grafu 4.6. je hodnota obchodu opět nižší, ve srovnání se Spojenými státy. Export EU do Kanady je ve srovnávaném období 2007 – 2009 vyšší než import do EU. Zároveň v roce 2009 nastal mírný pokles hodnoty jak exportu tak importu.

Komplexní hospodářská a obchodní dohoda³⁰

Evropská unie představuje pro Kanadu jednoho z největších obchodních partnerů. To je jeden z hlavních důvodů, proč na summitu EU – Kanada v roce 2009 v Praze, rozhodli hlavní představitelé obou stran oznámit, že zahájili jednání o ratifikaci komplexní hospodářské a obchodní dohody. Předběžné studie ukazují, že liberalizace obchodu by mohla zvýšit bilaterální obchod až o 20%. Předběžný rok, kdy by měla být smlouva uzavřena, stanovily EU a Kanada na rok 2011. [21]

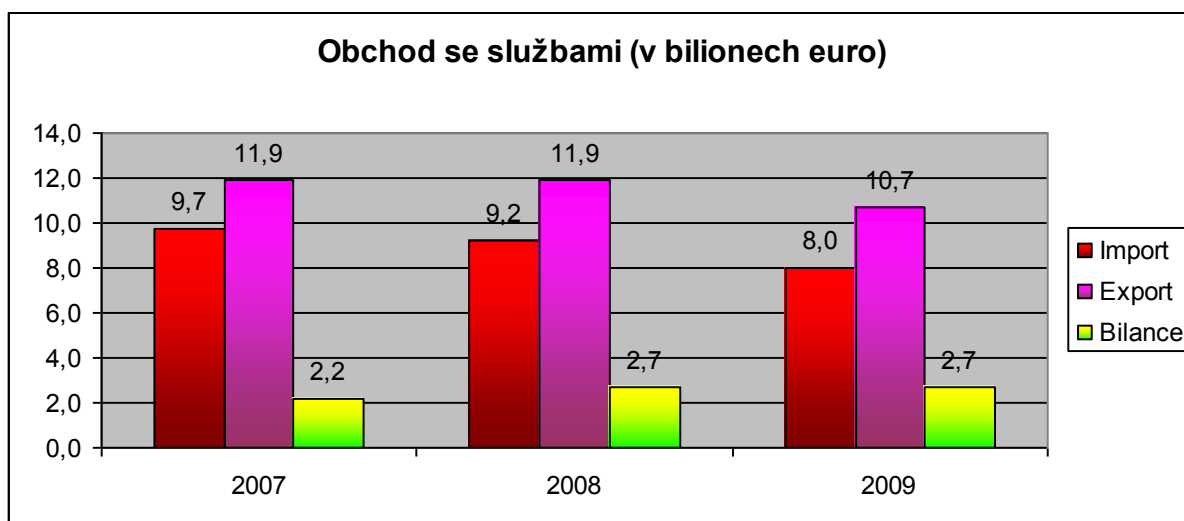
Graf 4. 5: Obchod se zbožím mezi EU a Kanadou

Zdroj: Evropská komise [69], vlastní zpracování

³⁰ CETA - Comprehensive Economic and Trade Agreement

Graf 4. 6: Obchod se službami mezi EU a Kanadou

Zdroj: Evropská komise [69], vlastní zpracování

4.2.2 Summit EU – Kanada

Summit EU – Kanada 2009

Summit Evropské Unie a Kanady se uskutečnil v květnu 2009, v Praze. Nad aktuálními tématy např.: ekonomická a finanční krize, zahraničně-politické otázky a energetická bezpečnost, diskutoval kanadský předseda vlády Stephen Joseph Harper, předseda Evropské komise José Manuel Barroso vysoký představitel Rady EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku Javier Solana a premiér České republiky Mirek Topolánek. Zároveň na tomto summitu projednávali již zmíněnou Komplexní hospodářskou a obchodní dohodu. [43]

Summit EU – Kanada 2010

V Bruselu, v květnu 2010, se uskutečnil výroční summit Evropské unie a Kanady. Mezi nejdůležitější témata v diskuzi patřily: bilaterální vztahy, výměna názorů, které se týkaly globálních otázek - například vývoj na Haiti, klimatické změny, globální ekonomická situace a také se zabývali mezinárodními otázkami míru a bezpečnosti, především s ohledem na vývoj v Afganistanu a Iránu. [20]

4.3 Vztahy Evropské unie a Mexika

Prvotní vztahy mezi Evropskou unií – tehdy Evropským hospodářským společenstvím – byly navázány v 50. letech 20. století. Zpočátku tyto vztahy představovaly především hospodářskou výpomoc ze strany EHS, ale v současné době se jedná už o plnohodnotné obchodní vztahy. Evropská unie je důležitým partnerem Mexika. [8]

Mexiko uzavřelo s Evropskou unií v roce 1997 Všeobecnou dohodu (v platnost vstoupila v roce 2000), tato dohoda se týkala volného obchodu, duševního vlastnictví a investic a byla založena na základě demokratických zásad a dodržování lidských práv. [26, 39]

Bilaterální vztahy mezi EU a Mexikem jsou velmi bohaté, udržují společně blízké nejen historické, ale také kulturní vazby a sdílí společně základní hodnoty, které spočívají v demokracii, respektování právního státu a dodržování lidských práv. V roce 2008 vytvořili strategické partnerství, které má vést ke spolupráci v různých otázkách např.: globálních i regionálních. Strategické partnerství se zaměřilo na:

- politické otázky,
- bezpečnostní otázky,
- otázky životního prostředí a
- a sociálně-ekonomické problémy.

Mezi další dohody uzavřené mezi EU a Mexikem, patří například Dohoda o drogách z roku 1997 nebo Dohoda o lihovinách ze stejného roku. [40]

4.3.1 Obchod EU - Mexiko

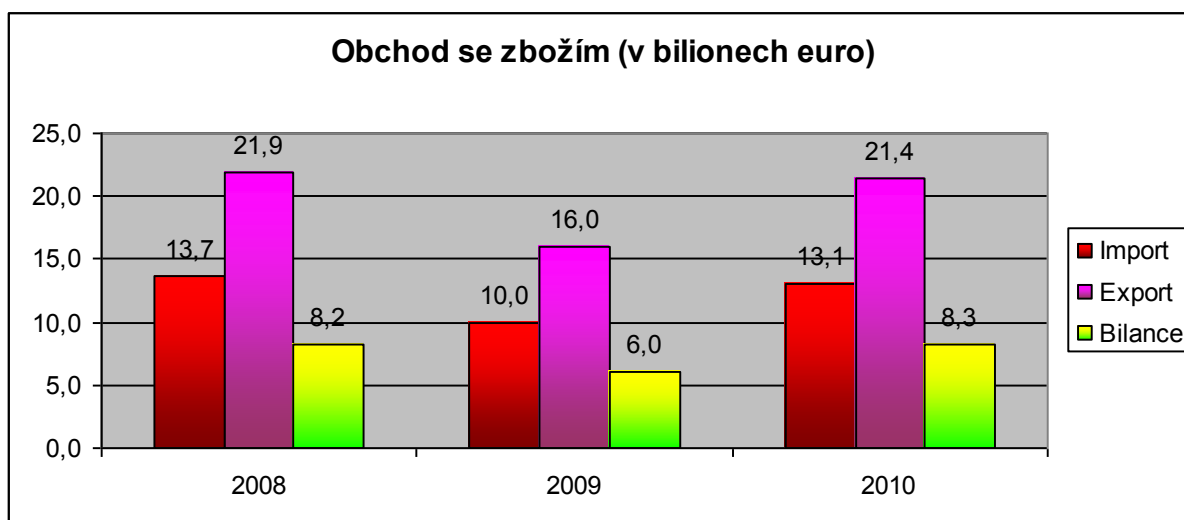
Mexiko zaujímá 21. příčku obchodního partnera Evropské unie a je považováno za velký exportní trh. Jak již bylo zmíněno, Evropská unie má s Mexikem uzavřeno mnoho bilaterálních smluv, které obsahují zvláštní kapitoly např.: o přístupu na trh veřejných zakázek, o hospodářské soutěži, nebo o právu duševního vlastnictví. [60]

Graf č. 4.7. se zabývá vzájemným obchodem mezi Evropskou unií a Mexikem, obdobně jako u Kanady hodnoty obchodu nejsou tak vysoké jako ve Spojených státech. Hodnoty exportu a importu v letech 2008 a 2010 jsou vyrovnané, v roce 2009 nastal pokles vzájemného obchodu. Tak jako u Kanady a Spojených států

tvořily největší exportní položku Evropské unie stroje a dopravní zařízení v hodnotě 9 227 milionů euro dále následovaly ostatní produkty.

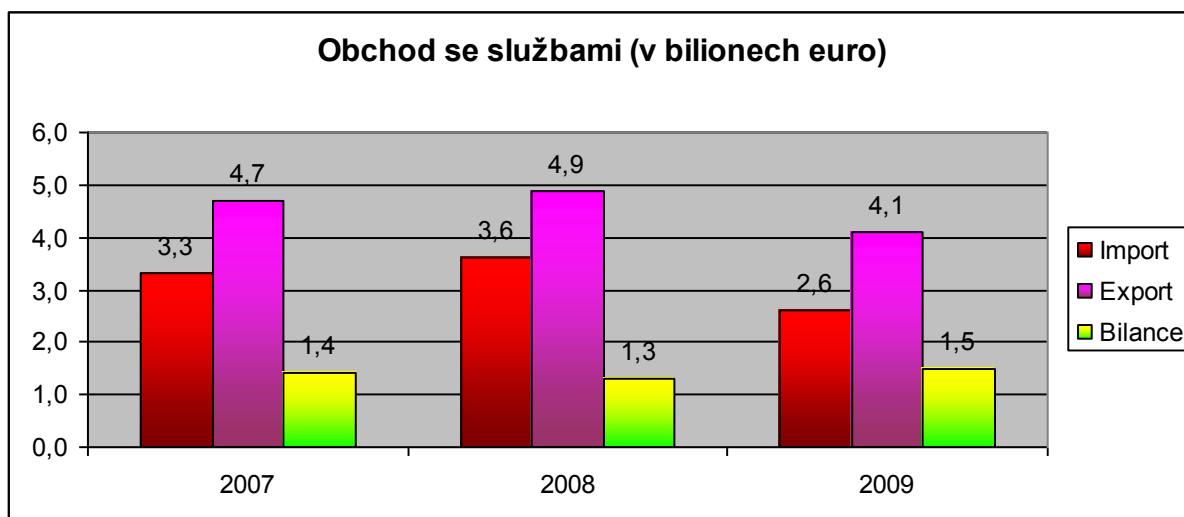
Graf č. 4.8. zobrazuje obchod se službami mezi EU a Mexikem, za sledované období 2007-2009 je export EU vždy vyšší než import. Sektor služeb v Mexiku je nejdůležitějším ekonomickým odvětvím a na HDP se podílí přibližně 61%.

Graf 4. 7: Obchod se zbožím mezi EU a Mexikem

Zdroj: Evropská komise [73], vlastní zpracování

Graf 4. 8: Obchod se službami mezi EU a Mexikem

Zdroj: Evropská komise [73], vlastní zpracování

4.3.2 Summit EU – Mexiko

Summit EU – Mexiko 2010

Na pátém summitu Evropské unie a Mexika, který se konal v květnu 2010, se obě strany dohodly na akčním plánu, ve kterém jsou obsaženy návrhy na spolupráci v oblasti bezpečnosti, na boj proti organizovanému zločinu a na ochranu lidských práv. Zároveň se strany zavázaly k dosažení větší spolupráce a harmonizace v otázkách společného zájmu. Na tomto summitu diskutovali: předseda Evropské rady Herman Van Rompuy, předseda Evropské komise José Manuel Barroso, ministerský předseda Španělska José Luis Zapatero a mexický prezident Felipe Calderón. Dále se shodli na modernizaci obchodních vztahů a na navázání nové spolupráce s ohledem na bezpečnost a pokrok samozřejmě s ohledem na lidská práva.[44]

5 Závěr

Evropská unie začala vystupovat jako jednotný celek v roce 1968 (tehdy pod názvem Evropské hospodářské společenství), kdy vznikla celní unie, která vytvořila základ pro společnou obchodní politiku a jednotný vnitřní trh. Postupem času a vzhledem k jednotlivým přístupům zemí se stala Evropská unie klíčovým, globálním hráčem.

V roce 1960 jako protipól EHS vzniklo Evropské sdružení volného obchodu, které mělo za cíl odstranit cla a omezení, která se týkala vývozu a dovozu. V současné době se jedná o společenství čtyř států a to Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska. V roce 1994 byl vytvořen Evropský hospodářský prostor, který rozšířil vnitřní trh EU právě o tři země ESVO. Čtvrtá země - Švýcarsko odmítla vstup v referendu, ale přesto má s EU blízký vztah prostřednictvím uzavřených bilaterálních dohod, viz kapitola 2.2.1. Následně roku 1995 vznikla Světová obchodní organizace a EU, která se stala členem WTO 1. ledna 1995, se zavázala dodržovat základní pravidla pro mezinárodní obchod. Obchod mezi Evropskou unií a jejími partnery je založen na principu otevřenosti a spravedlivosti. EU má uzavřeno mnoho bilaterálních dohod, nejen v oblasti obchodní, ale také v oblasti partnerství či přidružení. Jako příklad jsem ve své práci uvedla Rusko, které exportuje nejvíce ropy a zemního plynu do EU a z EU plyne do Ruska značné množství investic – $\frac{3}{4}$ z celkových investic plynoucích do této země, viz kapitola 2.4. Dalšími důležitými partnery EU jsou: Čína, která je největším exportérem na světě, Japonsko, které patří mezi nejrozvinutější a nejbohatší ekonomiky světa, Indie, která je druhá nejlidnatější země na světě a zároveň její ekonomika vykazuje po Číně největší růst na světě, nebo státy AKP, mezi které patří nejméně vyspělé ekonomiky světa a plyne do nich evropská pomoc.

Rozvoj integračních iniciativ není typický pouze na evropském kontinentě, ale také pro oblast Severní Ameriky. V roce 1994 vznikla Severoamerická zóna volného obchodu (USA, Kanada, Mexiko), jako následek rozmachu evropské integrace a zdoluhavých jednání GATT. Základem pro vznik této integrace byly jednotlivé vztahy členských zemí. Před druhou světovou válkou byly Spojené státy konkurenceschopné, technicky vyspělé, ale přesto byly ekonomicky uzavřené. Řešení představovala právě liberalizace vnějších ekonomických vztahů. Kanada se

před druhou světovou válkou stala důležitým globálním hráčem. Zajímavostí kanadské ekonomiky je její značná závislost na USA a této závislosti podřizovala Kanada svůj rozvoj. Třetí země NAFTA - Mexiko byla zemí s rozvíjejícím se trhem (emerging market), které partnerství pomáhalo v rozvoji a otevření domácí ekonomiky, viz kapitola 3.4.

NAFTA byla vytvořena s cílem učinit severoamerické firmy konkurenceschopnější na světových trzích. Významnou roli také hrála liberalizace obchodu, která byla důležitá pro podporu právní jistoty, hospodářského růstu a transparentnosti. Obdobně jako Evropská unie má NAFTA svůj institucionální rámec, který je tvořen Sekretariátem NAFTA, Komisemi NAFTA, NAFTA koordinátory a pracovními skupinami či výbory, viz kapitola 3.3. Tak jako v Evropě se i v Severní Americe konají summity, které vedou severoameričtí lídři. Konají se každoročně, střídavě ve Spojených státech, Mexiku a Kanadě. Kanada je reprezentována svým ministerským předsedou a Spojené státy a Mexiko svými prezidenty. Diskutují nad aktuálními otázkami a problémy jako jsou například: ekonomika, životní prostředí, energetika, bezpečnost, globální a regionální problémy.

Vzájemný vztah mezi Evropskou unií a Severoamerickou zónou volného obchodu je tvořen bilaterálními dohodami mezi EU a členskými státy NAFTA. Velmi pevné vztahy má EU se Spojenými státy, které jsou založeny nejen na ekonomické spolupráci, ale i na jiných typech spolupráce jako je například dialog zákonodárců či spotřebitelů. Vztahy EU a USA byly formalizovány Transatlantickou deklarací, která podporuje svobodu, mír, bezpečnost a další významné hodnoty. V roce 2007 byla zřízena Transatlantická hospodářská rada, která představuje fórum, pro projednávání aktuálních a ekonomických otázek, viz kapitola 4.1. Vztah mezi EU a Kanadou je dán množstvím odvětvových dohod v oblastech spolupráce např.: vzdělání, hospodářské soutěže, vědy výzkumu a dalších. Společně bojují proti terorismu, násilí, obchodu s drogami a dětské pornografii, viz kapitola 4.2. Bilaterální vztahy jsou rovněž typické pro EU a Mexiko, tyto jsou si velmi blízké a sdílí řadu společných hodnot, viz kapitola 4.3. Vzájemné vztahy mezi Evropskou Unií a NAFTA lze v současné době považovat za velmi intenzivní a rozvinuté. V následujících letech ekonomové předpokládají, že se budou nadále prohlubovat, neboť se jedná o spolupráci dvou globálních hráčů, kteří mají značný obchodní, hospodářský a finanční význam.

Seznam tabulek

Tabulka 3. 1: Reálné HDP období 1991 – 1999	40
Tabulka 3. 2: Míra nezaměstnanosti období 1991 – 1999	40
Tabulka 3. 3: Obchodní bilance USA v letech 2005 – 2009 (mld. USD)	41
Tabulka 3. 4: Obchodní bilance Kanady v letech 2006 – 2010 (mld. CAD)	42
Tabulka 3. 5: Obchodní bilance Mexika v letech 2005 – 2009 (mld. USD)	43

Seznam grafů

Graf 2. 1: Obchod se zbožím mezi EU a Švýcarskem	15
Graf 2. 2: Obchod se službami mezi EU a Švýcarskem	16
Graf 2. 3: Obchod se zbožím mezi EU a Ruskem	17
Graf 2. 4: Obchod se službami mezi EU a Ruskem	17
Graf 2. 5: Obchod se zbožím mezi EU a Čínou	20
Graf 2. 6: Obchod se službami mezi EU a Čínou	20
Graf 2. 7: Obchod se zbožím mezi EU a Japonskem	22
Graf 2. 8: Obchod se službami mezi EU a Japonskem	23
Graf 2. 9: Obchod se zbožím mezi EU a Indií	25
Graf 2. 10: Obchod se službami mezi EU a Indií	25
Graf 2. 11: Obchod se zbožím mezi EU a státy AKP	28
Graf 2. 12: Obchod se službami mezi EU a státy AKP	28
Graf 4. 1: Obchod se zbožím mezi EU a NAFTA	44
Graf 4. 2: Obchod se službami mezi EU a NAFTA	45
Graf 4. 3: Obchod se zbožím mezi EU a USA	47
Graf 4. 4: Obchod se službami mezi EU a USA	48
Graf 4. 5: Obchod se zbožím mezi EU a Kanadou	50
Graf 4. 6: Obchod se službami mezi EU a Kanadou	51
Graf 4. 7: Obchod se zbožím mezi EU a Mexikem	53
Graf 4. 8: Obchod se službami mezi EU a Mexikem	53

Seznam zdrojů

Literární zdroje

[1] CIHELKOVÁ E. A KOLEKTIV; *Světová ekonomika: regiony a integrace*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s r. o., 2002. 244 s. ISBN: 80-247-0193-6

[2] CIHELKOVÁ E.; KŘÍŽKOVÁ J.; KUNEŠOVÁ H.; MARTINČÍK D. *Světová Ekonomika nové jevy a perspektivy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. 257 s. ISBN: 80-7179-311-6

[3] JÁČ I.; *Hospodářská geografie Severoamerické zóny volného obchodu*. 8. doplněné vyd. Liberec: Technická univerzita, 2009. 85 s. ISBN: 978-80-7372-507-5

[4] ROZEHNALOVÁ N.; TÝČ V. *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 207s. ISBN: 978-80-210-4073-1

[5] WAISOVÁ Š. A KOLEKTIV; *Regionální integrační procesy*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2009. 507 s. ISBN: 978-80-7380-232-5

Internetové zdroje

[6] *Amo.cz* [online]. 2010-06-22 [cit. 2010-11-30]. Vztahy EU - Rusko po summitu: "business as usual". Dostupné z WWW: <http://www.amo.cz/publikace/vztahy-eu---rusko-po-summitu-business-as-usual.html>

[7] BAAR, Vladimír. *1.osu.cz* [online]. - [cit. 2010-12-2810]. Zahraniční vztahy Evropské unie. Dostupné z WWW: http://www1.osu.cz/home/Rumpel/JEAN%20MONET/Texty/Vnejsi_vztahy_EU_text_Baar.pdf

[8] BORSKÁ, Jindřiška. *Review.to* [online]. - [cit. 2011-04-14]. Charakteristika ekonomických vztahů mezi Mexikem a Evropskou unií. Dostupné z WWW: http://www.review.to/mexico/Mexiko_EU.pdf

[9] *BusinessInfo.cz* [online]. - [cit. 2011-03-28]. Spojené státy americké - zahraniční obchod země. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/spojene-staty-americke-zahranicni-obchod-zeme/6/1000804/>

[10] *BusinessInfo.cz* [online]. - [cit. 2011-03-29]. Kanada: Zahraniční obchod země. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kanada-zahranicni-obchod-zeme/6/1000849/>

[11] *BusinessInfo.cz* [online]. 2002-12-20 [cit. 2011-04-02]. Všeobecná dohoda o clech a obchodu. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-prostredi-celni-problematika/vseobecna-dohoda-o-clech-a-obchodu-gatt/1000487/4819/?page=2>

[12] *BusinessInfo.cz* [online]. 2003-05-26 [cit. 2011-04-03]. Evropský hospodářský prostor. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podnikani-v-eu/evropsky-hospodarsky-prostor-ehp/1000520/7824/#vznik>

[13] *BusinessInfo.cz* [online]. 2009-09-29 [cit. 2010-12-12]. Generální ředitelství Evropské komise. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/instituce-eu/generalni-reditelstvi-evropske-komise/1000723/5146/#enlarge>

[14] *BusinessInfo.cz* [online]. 2009-10-21 [cit. 2010-12-12]. Dohoda z Lomé. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/d/dohoda-z-lome/1000696/6259/>

[15] *BusinessInfo.cz* [online]. 2009-10-23 [cit. 2010-12-12]. Dohoda z Cotonu. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/d/dohoda-z-cotonu/1000696/54994/>

[16] *BusinessInfo.cz* [online]. 2009-10-27 [cit. 2011-04-02]. Evropský hospodářský prostor. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/e/evropsky-hospodarsky-prostor-ehp/1000697/6300/>

[17] *BusinessInfo.cz* [online]. 2010-06-29 [cit. 2011-02-14]. Antidumping v Evropské unii. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/spolecna-obchodni-politika-eu/antidumping-v-evropske-unii/1001599/54245/?rtc=1>

[18] *BusinessInfo.cz* [online]. 2010-11-09 [cit. 2011-04-02]. Služby ve WTO. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-prostredi-celni-problematika/vseobecna-dohoda-o-obchodu-a-sluzbach/1000487/4828/>

[19] *Canadainternational.gc.ca* [online]. 2010-09-07 [cit. 2011-04-07]. Canada-EU Relations: an Overview. Dostupné z WWW: http://www.canadainternational.gc.ca/eu-ue/commerce_international/overview-apercu.aspx?lang=eng&menu_id=13&

[20] *Canadainternational.gc.ca* [online]. 2011-01-21 [cit. 2011-04-13]. Canada-EU Summit - May 5, 2010. Dostupné z WWW: http://www.canadainternational.gc.ca/eu-ue/bilateral_relations_bilaterales/2010_05_05_summit-sommet.aspx?lang=eng

[21] *Canadainternational.gc.ca* [online]. 2011-02-03 [cit. 2011-04-13]. Trade Negotiations and Agreements. Dostupné z WWW: http://www.canadainternational.gc.ca/eu-ue/policies-politiques/trade_agreements-accords_commerciaux.aspx?lang=eng

[22] *Cec.org* [online]. 2011 [cit. 2011-02-18]. Commission for Environmental Cooperation. Dostupné z WWW: <http://www.cec.org/Page.asp?PageID=924&SiteNodeID=310>

[23] *Celnisprava.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-02-14]. Clo. Dostupné z WWW: <http://www.celnisprava.cz/cz/clo/Stranky/default.aspx>

[24] *Circa.europa.eu* [online]. 2008-07-01 [cit. 2010-12-07]. Japonsko. Dostupné z WWW: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/relations/article_7248_cs.htm

[25] *Circa.europa.eu* [online]. 2009 [cit. 2011-04-07]. Spojené státy americké a Kanada. Dostupné z WWW:

http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/relations/article_7246_cs.htm?menu_lang=article_7246_et.htm

[26] *Circa.europa.eu* [online]. 2009 [cit. 2011-04-14]. Latinská Amerika. Dostupné z WWW:http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/relations/article_7247_cs.htm

[27] *Consilium.europa.eu* [online]. 2010-04-28 [cit. 2010-12-11]. 19th EU - Japan Summit. Dostupné z WWW:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/er/114063.pdf

[28] *Consilium.europa.eu* [online]. 2010-10-06 [cit. 2010-12-11]. 13th EU -China Summit. Dostupné z WWW:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/er/116908.pdf

[29] *Delcan.ec.europa.eu* [online]. 2009-01-12 [cit. 2011-04-07]. EU and Canada Overview. Dostupné z WWW:

http://www.delcan.ec.europa.eu/en/eu_and_canada/overview/

[30] *Dům financí.cz* [online]. 2007-11-21 [cit. 2011-02-14]. NAFTA - historie. Dostupné z WWW: <http://dumfinanci.cz/zajimavosti/nafta-historie>

[31] *Dům financí.cz* [online]. 2008-01-25 [cit. 2011-02-14]. NAFTA - ustanovení, cíle, závěry. Dostupné z WWW: <http://dumfinanci.cz/bydleni/nafta-ustanoveni-cile-zavery>

[32] *Ec.europa.eu* [online]. 2009-06-01 [cit. 2011-04-04]. Switzerland. Dostupné z WWW:<http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/switzerland/>

[33] *Ec.europa.eu* [online]. - [cit. 2011-04-04]. Africa, Caribbean, Pacific. Dostupné z WWW:

<http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/regions/africa-caribbean-pacific>

[34] *Ec.europa.eu* [online]. 2009-06-26 [cit. 2010-12-12]. Ministerská trojka EU v Praze připraví ambiciózní program pro summit EU - Indie. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/091042_cs.htm

[35] *Ec.europa.eu* [online]. 2010-09-30 [cit. 2011-04-01]. India. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/india/>

[36] *Ec.europa.eu* [online]. 2011-01-13 [cit. 2011-04-07]. United States. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/united-states/>

[37] *Ec.europa.eu* [online]. 2011-02-03 [cit. 2011-04-03]. Japan. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/japan/>

[38] *Ec.europa.eu* [online]. 2011-03-25 [cit. 2011-04-04]. China. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/china/>

[39] *Eeas.europa.eu* [online]. - [cit. 2011-04-15]. The European Union – Mexico Political Relations. Dostupné z WWW: http://eeas.europa.eu/delegations/mexico/eu_mexico/political_relations/political_relations_framework/index_en.htm#

[40] *Eeas.europa.eu* [online]. - [cit. 2011-04-15]. The Strategic Partnership. Dostupné z WWW: http://eeas.europa.eu/delegations/mexico/eu_mexico/political_relations/strategic_partnership/index_en.htm#

[41] *Eeas.europa.eu* [online]. 2009-11-03 [cit. 2011-04-10]. EU-US Summit, Washington 3 November 2009. Dostupné z WWW: http://eeas.europa.eu/us/sum11_09/index_en.htm

[42] *Epravo.cz* [online]. 2001-03-21 [cit. 2011-04-13]. Evropské sdružení volného obchodu. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropske-sdruzeni-volneho-obchodu-esvo-3302.html>

[43] *Eu2009.cz* [online]. 2009-05-12 [cit. 2011-04-13]. Summit EU - Kanada. Dostupné z WWW: <http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/summit-eu--kanada-trojka-19895/>

[44] *Eu2010.es* [online]. 2010-05-16 [cit. 2011-04-15]. 5th EU-Mexico Summit The EU and Mexico. Dostupné z WWW: http://www.eu2010.es/export/sites/presidencia/en/cumbre_ue-alc/noticias/may16mexicofinal.html

[45] *Euractiv.com* [online]. 2010-12-09 [cit. 2011-04-04]. EU - India summit to push for trade agreement by mid - 2011. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.com/en/global-europe/eu-india-summit-push-trade-agreement-mid-2011-news-500422>

[46] *Euractiv.cz* [online]. 2008-07-16 [cit. 2010-12-11]. Vztahy EU s Indií a Čínou. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/vztahy-eu-s-indii-a-cinou>

[47] *Euractiv.cz* [online]. 2008-10-31 [cit. 2011-04-04]. Transatlantické vztahy. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/eu-usa-transatlanticke-vztahy>

[48] *Euractiv.cz* [online]. 2008-11-13 [cit. 2010-12-11]. Vztahy EU a Ruska. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/vztahy-evropske-unie-a-ruska-000047>

[49] *Euractiv.cz* [online]. 2009-05-19 [cit. 2010-12-11]. Pražský summit EU - Čína: výzva proti porušování lidských práv i obavy z Klause. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/prazsky-summit-eu-cina-vyzva-proti-porusevani-lidskych-prav-i-obavy-z-klause-006015>

[50] *Euractiv.cz* [online]. 2011-02-09 [cit. 2011-04-04]. Vztahy EU a Švýcarska. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/eu-chce-uspisit-zjednoduseni-vztahu-se-svycarskem-008450>

[51] *European-council.europa.eu* [online]. - [cit. 2010-12-08]. Summit EU - USA: za větší prosperitu a bezpečnost. Dostupné z WWW: <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/eu-us-summit-for-greater-prosperity-and-security.aspx?lang=cs>

[52] *Euroskop.cz* [online]. - [cit. 2010-12-10]. Vnější vztahy. Dostupné z WWW: <http://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-ekonomicke-vztahy>

[53] *Eurunion.org* [online]. - [cit. 2011-04-04]. THE NEW TRANSATLANTIC AGENDA. Dostupné z WWW: <http://www.eurunion.org/partner/summit/Summit9712/nta.htm>

[54] *International.gc.ca* [online]. - [cit. 2011-03-19]. Dispute Settlement Under the NAFTA. Dostupné z WWW: <http://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/nafta-alena/settle.aspx?lang=en>

[55] *International.gc.ca* [online]. 2011-04-03 [cit. 2011-04-15]. Table of Contents. Dostupné z WWW: <http://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/nafta-alena/texte/index.aspx>

[56] *International.gc.ca* [online]. 2011-04-13 [cit. 2011-04-19]. Institutions of NAFTA. Dostupné z WWW: <http://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/nafta-alena/inst.aspx?lang=en>

[57] *Investopedia.com* [online]. - [cit. 2011-05-03]. What Is An Emerging Market Economy?. Dostupné z WWW: <http://www.investopedia.com/articles/03/073003.asp>

[58] *Itcilo.org* [online]. - [cit. 2011-03-28]. North American Free Trade Area (NAFTA). Dostupné z WWW: <http://www.itcilo.org/english/actrav/telearn/global/ilo/blokit/nafta.htm>

[59] *Mzv.cz* [online]. - [cit. 2011-03-29]. Kanada. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/severni_amerika/kanada/ekonomika/za_hranicni_obchod_zeme.html

[60] *Mzv.cz* [online]. - [cit. 2011-03-29]. Mexiko. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/severni_amerika/mexiko/ekonomika/za_hranicni_obchod_zeme.htm

[61] *Mzv.cz* [online]. - [cit. 2011-03-29]. USA. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/severni_amerika/usa/ekonomika/zahranicni_obchod_zeme.html

[62] *Naftanow.org* [online]. 2010-11-25 [cit. 2011-03-19]. NAFTA. Dostupné z WWW: <http://www.naftanow.org>

[63] *Nafta-sec-alena.org* [online]. 2009-02-26 [cit. 2011-03-14]. Overview. Dostupné z WWW: <http://www.nafta-sec-alena.org/en/view.aspx?x=202>

[64] *Natoaktual.cz* [online]. 2010-06-14 [cit. 2010-12-01]. Vztahy EU - Rusko po summitu: "business as usual". Dostupné z WWW: http://www.natoaktual.cz/vztahy-eu-rusko-po-summitu-business-as-usual-fa2-/tiskni.asp?c=A100614_093453_na_analyzy_m02&r=na_analyzy

[65] *New.naalc.org* [online]. - [cit. 2011-02-22]. NAALC. Dostupné z WWW: <http://new.naalc.org/naalc.htm>

[66] *Unep.org* [online]. - [cit. 2011-02-17]. International Cooperation. Dostupné z WWW:

<http://www.unep.org/dec/onlinemanual/Enforcement/InternationalCooperation/ConsistencyinLawsRegulations/Resource/tabid/1151/Default.aspx>

[67] VAŇÁČ, Michal. *Is.muni.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-12-02]. Vztah EU a Číny - diplomová práce. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/126122/pedf_m/Vztah_EU-Cina-diplomka.pdf

[68] *Trade.ec.europa.eu* [online]. 2011 [cit. 2011-04-01]. ACP. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113340.%20South%20Africa.pdf

[69] *Trade.ec.europa.eu* [online]. 2011 [cit. 2011-04-04]. Canada. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113363.pdf

[70] *Trade.ec.europa.eu* [online]. 2011 [cit. 2011-04-02]. China. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113366.pdf

[71] *Trade.ec.europa.eu* [online]. 2011 [cit. 2011-04-01]. India. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113390.pdf

[72] *Trade.ec.europa.eu* [online]. 2011 [cit. 2011-04-03]. Japan. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113403.pdf

[73] *Trade.ec.europa.eu* [online]. 2011 [cit. 2011-04-04]. Mexico. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113418.pdf

[74] *Trade.ec.europa.eu* [online]. 2011 [cit. 2011-04-04]. NAFTA. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113363.pdf

[75] *Trade.ec.europa.eu* [online]. 2011 [cit. 2011-04-03]. Russia. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113440.pdf

[76] *Trade.ec.europa.eu* [online]. 2011 [cit. 2011-04-01]. Switzerland. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113450.pdf

[77] *Trade.ec.europa.eu* [online]. 2011 [cit. 2011-04-04]. United States. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113465.pdf

[78] *Vlada.cz* [online]. 2009-05-04 [cit. 2010-12-11]. Summit EU - Japonsko v Praze. Dostupné z WWW: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/summit-eu---japonsko-v-praze-56896/>

[79] *Zpravy.kurzy.cz* [online]. 2010-11-12 [cit. 2011-05-03]. Summit G-20. Dostupné z WWW: <http://zpravy.kurzy.cz/252773-summit-g20-v-soulu-ovladla-irska-krize-a-cinsky-juan/>

Seznam zkratk:

AKP	-	Státy Afriky, Karibiku a Pacifiku
CETA	-	Komplexní hospodářská a obchodní dohoda
CUSFTA	-	Dohoda o volném obchodu mezi Kanadou a Spojenými státy
DG	-	Generální ředitelství
EHP	-	Evropský hospodářský prostor
EHS	-	Evropské hospodářské společenství
ES	-	Evropské společenství
ESVO	-	Evropské společenství volného obchodu
EU	-	Evropská unie
GATT	-	Všeobecná dohoda o clech
HDP	-	Hrubý domácí produkt
ICSID	-	Mezinárodní středisko pro řešení sporů z investic
NAAEC	-	Severoamerická dohoda o spolupráci v životním prostředí
NAALC	-	Severoamerická dohoda o pracovní spolupráci
NAFTA	-	Severoamerická zóna volného obchodu
OBSE	-	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OECD	-	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	-	Organizace spojených národů
TEC	-	Transatlantická hospodářská rada
UNCITRAL	-	Pravidla Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo
WTO	-	Světová obchodní organizace

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečné, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. května 2011

.....
Jméno a příjmení

Vlasty Vlasákové 19
700 30, OSTRAVA

Seznam příloh:

[1] Obsah NAFTA – 22 kapitol

Příloha č. 1: Obsah NAFTA – 22 kapitol

1. Chapter One: Objectives
2. Chapter Two: General Definitions
3. Chapter Three: National Treatment and Market Access for Goods
4. Chapter Four: Rules of Origin
5. Chapter Five: Customs Procedures
6. Chapter Six: Energy and Basic Petrochemicals
7. Chapter Seven: Agriculture and Sanitary and Phytosanitary Measures
8. Chapter Eight: Emergency Action
10. Chapter Ten: Government Procurement
11. Chapter Eleven: Investment
12. Chapter Twelve: Cross-Border Trade in Services
13. Chapter Thirteen: Telecommunications
14. Chapter Fourteen: Financial Services
15. Chapter Fifteen: Competition Policy, Monopolies and State Enterprises
16. Chapter Sixteen: Temporary Entry for Business Persons
17. Chapter Seventeen: Intellectual Property
18. Chapter Eighteen: Publication, Notification and Administration of Laws
19. Chapter Nineteen: Review and Dispute Settlement in Antidumping
20. Chapter Twenty: Institutional Arrangements and Dispute Settlement Procedures
21. Chapter Twenty-One: Exceptions
22. Chapter Twenty-Two: Final Provisions [58]

